AKİS

HAFTALIK
AKTÜALİTE
DERGİSİ

SAYI : 692
23 EYLÜL 1967
FIYATI : 125 KURUŞ

Yılın Adamı

Nuh Akgün

(Nazmiye Hanımın Berberi)

Kayseri Olaylarının Bütün İçyüzü

Cilt:XXXIX Yıl :14 Sayı: 692

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZIİŞLERİNDENSORUMLU
GENEL YAYIN MÜDÜRÜ:

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ:

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Yılmaz Gümüşbaş — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — KİTAPLAR: İlhamı Soysal — SPOR: Naci Ertez — DÜNYADA: T. Kemal — SİNEMA: Nijat Özön.

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU :

K.Y.A.

KAPAK BASKISI:

Rüzgârlı Matbaa — Ankara

FOTOĞRAF:

T.H.A — Dinçer Olcay

KLİŞE:

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI :

3 aylık (12 nüsha) 15.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 30.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 60.00 lira
Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI:

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER:

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER:

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH:

20..9.1967

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGiSİ
'RÜZGÂRLI SOK. No: 15
ANKARA-TEL: 118992
P. K. 582

Kendi Aramızda

Bu hafta sayfalarımızı, biri alabildiğine eğlenceli, öbürü o derece acılı iki olayla önünüze sermekteyiz. Eğlenceli olay, Başbakan Demirelin eşi Nazmiye Demirelin berberi ile ilgilidir. Türkiyede, şimdiye kadar görülmemiş, bir olay cereyan etmiştir ve olayın yankısı, dedikodular ve zarif fıkralarla sürüp gitmektedir. A.P. İktidarının başının eşi, Romanya gezisine, bir berber kalfasının refakatinde çıkmakla büyük bir gaf işlemiş, Dışişleri Bakam Çağlayangil ise bunu normal bir olaymış gibi göstermeğe kalkışarak, gafi gafla örtmeğe çalışmış, günün eğlenceli kişisi olarak kamuoyunun karşısına çıkmıştır. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, "Cici berber', bu defa da Rusya gezisine götürülmüştür.

Şüphe yoktur ki, bugünleri tespit eden kalemler, Nazmiye Demirciden, "Berberini beraberinde taşıyan başbakan eşi" diye bahsedeceklerdir.

Nazmiye Hanımın berberinin hikâyesi öylesine eğlenceli bir safhaya girmiştir ki, AKİS kurmay heyeti, Berber Nuh Akgünü "Yılın Adama" payesine lâyık görmüştür. Şimdi bu "Cici berber", her gittiği yerde, yaptığı vatan hizmetiyle bol bol Övünmektedir. Kalfanın çalıştığı Paris Kuvaförün patronu ise ellerini memnuniyetle ovuşturmakta, Nazmiye Demirele bol bol dua etmektedir.

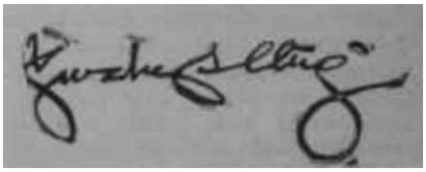
"Dış geziler" başlıklı yazı, bu ziyadesiyle eğlenceli hikâyeyi anlatmaktadır.

Haftanın acılı olayı ise Kayseride bir maçta cereyan etti. Bir futbol maçı vesilesiyle çıkan kavgada 40 kişi Öldü, 600 kişi de ağır ve ha-» fif yaralandı. Önemli olan husus şudur: Bir memlekette devletin polisi, jandarması, askeri varken, insanlar birbirlerini ezmekte, daha sonra da, tıpkı cengel kanunlarının hâkim olduğu toplumlardaki gibi, mağdurlar ihkak-ı hak yoluna gitmektedirler. Bu nasıl iştir? A.P. İktidarının İçişleri Bakam, hiç sanmam ki, memlekette asayişin mevcut olmadığından, vatandaşın, devlet otoritesine karşı güveninin sarsıldığından, suçluların cezalandırılacağından bahsetsin ve buna çare bulmak için kolları sıvasın. Eminim ki Sükan, şu satırların yazıldığı sırada, gerçek suçluları aklına dahi getirmeden, olaya suçlu aramakla meşguldür.

Kayseride ve dolayısıyle Sivasta olup bitenleri "Asayiş" başlıklı yazıda okuyunca, meselenin neden çıktığım, niçin bu derece büyük bir faciaya sebep olduğunu öğreneceksiniz.

Bütün bu ilginç olaylar, geçen hafta gibi tek forma halinde çıkmamızı önlemiştir. Yeni AKİS'in hazırlıkları ile meşgul olduğumuz sırada bile AKİS okuyucularına olayları bütün incelikleriyle verebilmek için eskisi gibi çıkmağa devam edeceğiz.

Saygılarımla

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Cilt: XXXIX Sayı : 692 23 Eylül 1967

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Kör inat!

Bu hafta, bir adam Türkiyede "Yılın Adamı", hattâ "Yılın Berberi" oldu. Bu, Bayan Nazmiye Demirelin kuvaförü, taze bir genç olan, kalfa Nuh Akgündür. Nuh Akgünün, resmî bir heyete dahil edilerek Romanyaya götürülmesi Türkiyede derin bir tepki yaptı. Ciddi basın böylesine ciddiyetsiz bir davranışın karşısında vaziyet aldı. Halkın ağısında konu alayların, her cinsten şakaların, türlü - çeşitli söylentilerin kaynağını teşkil etti. Sadece bir kaç AP borazanıyla Demirelin "sorumlu odur" dediği Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil meseleyi savunmaya kalkıştılar ve büsbütün gülünç hale getirdiler. Hele, basit bir "Cici berber" olan Nuh Akgünün Romanyada "Vatan vazifesidir. Gittim" diye demeç vermesi ve Sayın Bayanın buna "Ben Türk kadınını temsil ediyorum. Türk milleti büyük millettir" ilâvesini yapması kahkahaları tutulmaz hale getirdi.

Bu hafta Salı günü öğrenilmiştir ki "Cici berber" Nuh Akgün, gene resmî heyetin bir üyesi olarak, Nazmiye Demirel ile onun akıl hocası Bayan Ekonomun saçlarını taramak üzere ve Türk kamuoyuyla alay edercesine Rusyaya da götürülmüştür!

Fütursuzluk en serinkanlı kimseleri bile yerinden oynatmış ye bu konuda Meclise verilen soru önergelerini AP Grupuna verilen bir soru önergesi takip etmiştir.

Fakat hissedilen, bundan yedi yıl evvelki aynı tarz davranışların, kamuoyunda fena tesir eden tutumlarda ısrarın ne netice verdiğinin unutulmuş olduğudur. Gittikçe dar bir Etrafın içine giren AP Genel Başkanı, kendi hazin âkibetini eliyle hazırlayan DP Genel Başkanı gibi kötü tesirlerin gittikçe daha fazla esiri olmaktadır. "Cici berber" hiç bir şey yapılamasa, Moskova seyahatinin arefesinde hastalandırılabilirdi ve böylece, biraz zayiat da verilmiş bulunsa şiş ile kebap tamamile yanmadan durum kurtarılabilirdi.

Nazmiye Hanımın berberi Nuh Akgün
"Yılın berberi"

Buna dahi lüzum görülmemesi Demirkıratın da, talihsiz selefi gibi gemi azıya aldığını göstermektedir ki bu, pek tehlikeli bir işarettir ve AP Grupu DP Grupu gibi davranırca son pişmanlık gene fayda vermeyecektir.

HAFTANIN İÇİNDEN

Bir yandan işlerimize bakarken..

Biri çok acıklı, öteki çok komik iki hadise hakkında AKİS okuyucularını gereği gibi aydınlatmak görevi bizi bu hafta, yeni AKİS'in hazırlıklarından biraz çekip aldı ve dergiyi gene eski hacminde çıkarmaya zorladı. "Kayseri Olayları" ile "Berber Olayı" kamuoyunun bütün dikkatini üzerine çekmiştir. Her iki olayda, hele ikincisinde A.P. İktidarı derin yara almıştır.

Gelecek sayı, Demirelin Moskova maceraları hikâye edileceğinden gene aynı ilginç havayı taşıyacaktır sanırız. Hadiselerin gittikçe önemli ve bol hale gelmesi AKİS kurmayının, yeni AKİSİ hazırlarken aldığı bir kararı haklı çıkarmaktadır. Yeni AKİS, bugünkü 36 sayfa yerine 48 sayfa olarak çıkacaktır. Buna mukabil fiyatı aynı kalabilecektir. Yeni dergiye koyacağımız ve herkesi ilgilendirmesini istediğimiz kısımları bugünkü hacim içinde verebilmemiz mümkün değildi. Bu suretle, yeni AKİS'in muhtevası da bugünkünden çok daha zengin olabilecektir.

Siyasi havanın, Berber Hikâyesi gibi olaylarla renklenmesi yeni AKİS'in, düşündüğümüz havasını vermemizi kolaylaştıracaktır. Bir kaç sütun içinde bu neviden vakaların en eğlenceli ve yeni taraflarım bulmak her halde okuyucuları keyiflendirecektir. Bu sayıdaki, Bayan Demirelin Berber Nuhu nasıl bulduğu hakkındaki bilgi hiç bir tarafta çıkmış değildir. Böyle tazelikler yeni AKİS'in en büyük özelliklerinden birini teşkil edecektir.

Yeni AKİS üzerindeki çalışmalarımız üç hafta daha sürecek ve bu müddetin sonunda, 12 Ekimde sizlere Türkiyenin en olgun, en dolu ve her seviyedeki okuyucu için en ilgi çekici dergisini sunacağız.

METİN TOKER

Asayiş

Kayseride kanlı Pazar

Erkiletin bağ bekçileri, âni bir uçak sesiyle irkildiklerinde saatler 4.30'u gösteriyordu. Hava Kuvvetlerine bağlı Erkilet üssünden havalanan bir dev nakliye uçağı, şehrin üzerinde kısa bir tur attıktan sonra, güneybatı istikametinde gözden kayboldu.

Kısa bir süre sonra ise, Sivas hava alanında ağıt seslerinden geçilmiyordu. 4.30'da Erkiletten kalkan uçak, az sonra Sivas hava alanını ölü evine döndürmüştü.

Uçağın kapıları açılır açılmaz, görevliler koşuştular. Uçağın yükü boşaltılıyordu. Fakat bu yük, alışılagelmiş yüklere benzemiyordu. Önce bir tabut indirildi. Yeni, fakat ağır bir tabuttu. Belli ki, doluydu. Arkasından bir daha, bir daha... Sonra sayılar yükseldi: 5, 6, 7.. 10, 11, 12... 30, 31,32, 33... 35, 36, 37 38...

Bir görevli, sabahın alacakaranlığında bağırdı:

"—Daha var mı?"

Soruya cevap veren Olmadı. 38 tabut, önceden alana getirilmiş kamyonlarla şehre taşındı. Alan boşaldı.

Tabutlar çığlıkçığlığa şehre girerken, bütün Sivas ayaktaydı.

Olay, haftanın başındaki Sah sabahı cereyan etti. Erkilet üssünden Sivas hava alanına getirilen tabutlarda, iki gün önce, haftanın başındaki Pazar günü Kayseride bir futbol maçında çıkan kavgada ölen veya öldürülen 38 Sivaslının cesetleri bükmüyordu.

O Pazar sabahı hiç kimse ne öleceğini, ne de öldüreceğini biliyordu. Kimsenin aklında, ölüm diye birşey yoktu. Sadece, Kayseride maç vardı. İkinci Ligde yer alan Sivasspor ve Kayserispor futbol takımları, o gün, 25 bin kişilik Kayseri Stadyumunda karşılaşacak ve 90 dakikalık bir yarışmadan sonra kazanacak veya kaybedeceklerdik Bu yüzden her iki takımın taraftarları da heyecanlıydı ve karşı tarafa daha kuvvetli görülebilmek için şehir sokaklarında gövde gösterisi yapıyorlardı. Sivaslı seyirciler, otobüslerle, trenle veya özel taşıtlarla bir gün önceden veya maç sabahı Kayseri ye gelmişlerdi.

Fakat, bu iki komşu şehrin futbol takımları arasında daha önce yapılan maçlarda olaylar çıkmış olması, sağduyu sahibi bazı vatandaşları düşündürüyor ve bunlar, ya doğrudandoğruya veya dolaylı yoldan, şehrin güvenliğini korumakla görevli kimseleri uyarıyorlardı.

Uyarmalar gereği gibi ciddiye alınmadı. Sadece, tedbir olarak, Stadyuma girenlerin üzerleri arandı, taraflar açık tribünlere sağlısollu yerleştirildiler. Yani, Kayserili ve Sivaslı seyirciler ayrı yerlerde oturuyorlardı. Nihayet, 24 polis, 15 jandarma ve 5 inzibat erinin emniyet görevini yüklendikleri, 20 bine yakın seyircinin bulunduğu Stadyumda maç başladı.

Kıran kırana!

iranlı olaylar, maçın 20. dakikasında. Küçük Oktay adlı Kayserisporlu oyuncunun karşı takıma bir gol atmasıyla başladı. Aynı anda da, Sivaslı seyircilerin oturmakta olduğu tribünlerden itiraz sesleri yükseldi. Yan hakem hata yapmış, golün atıldığı sırada yapılan bir of* saytı görmemişti. Kayserili seyircilerin bu İtirazlara cevap vermeleri ve biraz sonra karşılıklı taş atışlarıyla başlayan olaylar, Kayserili bir seyircinin, başından yaralanan bir çocuğu kucağına alarak,

"— Bakın, Sivaslılar çocuğu öldürdüler!" diye bağırmasıyla genişledi ve taraflar birbirlerine girdiler.

Kanlı kavga, 45 dakika sürdü. Sivastan gelmiş olan 4 bine yakın seyirciyle, 15 bini aşkın Kayserili, bu süre içinde kıyasıya dövüştüler. Kapılar zorlandı, kalabalıkta ezilenler oldu. Tel barikatlar yıkıldı, demir çubuklar ve atılan taşlar. Stadyumu bir anda savaş meydanına çevirdi. Yaralananlarla ezilenlerin feryatları kilometrelerce uzaktan duyuluyordu. Kavga, şehre yayıldı. Binaların, otomobillerin camları ki-

rıldı, arabalar ateşe verildi. Bu arada, sık sık silâh sesleri duyuldu.

Yaralananların, ezilenlerin ve bu dehşet verici sahnenin etkisi altında feryat edenlerin sesleri bütün Kayseriyi ayağa kaldırdı.

O gün Kayseride, bütün bunları duymayan, önceden ikaz edilmiş olmasına rağmen kılı dahi kıpırdamayan tek bir kişi vardı: Vali Nazım Üner! Hani şu, "Gernik köyünde muhtar seçimini AP kazanmazsa, istifa ederim" diyen şahıs... Vali Nâzım Üner, olup-bitenleri duyamazdı. Çünkü, bu kanlı olaylar cereyan ederken o, şehirden kilometrelerce uzakta, Nize köyünde, kuzuların çevrildiği içkili bir ziyafetteydi. Yanında AP İlçe Başkanı Selçuk İmamoğlu ve İl Genel Meclisinin AP - li iki üyesi vardı. Vali Üner o gün, ancak 19.30'da şehre dönebildi. Mahalli bir gazeteci, Valinin, dönüşte içkili olduğunu söylüyordu. Kuzu ziyafetinden dönen bir şahsın içkili olması da elbette ki tabii birşeydi. Bu durum, daha sonra, Pazartesi gecesi toplanan Bakanlar Kurulunda da ele alındı ve herhalde gereği düşünüldü.

Akşamüzeri, kanlı Pazarın bilançosu çıkarıldı: 38'i Sivaslı seyircilerden olmak üzere, 40 kişi ölmüş, 600 kişi ağır ve hafif şekilde yaralanmıştı.

Suçluların telâşı

Olayın, gerek o akşam Türkiye Radyoları tarafından, gerekse ertesi gün bazı gazetelerde veriliş şekli ise, dikkati çekecek kadar mantık hatalarıyla doluydu. Radyo ile bazı gazetelerde, ölenlerden çoğunun ezilerek öldükleri ve bunların çoğunluğunun çocuklar olduğu iddia ediliyor, olay sırasındaki tahribatın Sivaslı seyircilere maledilmeğe çalışıldığı gözden kaçmıyordu;

Radyo ile bazı gazetelerin yayınlarının asılsızlığı, Sivaslı ölü sayısının 38'i bulmasıyla anlaşıldı. Güya Sivaslı seyircilerin çoğu 25-30 yaşları arasında genç insanlardı ve zavallılar, panik sırasında ayaklar altında kalıp ezilmişlerdi. Kayserili seyircilere gelince, bunlar daha iriyarı olduklarından veya kaçacak yerleri Sivaslılardan daha iyi bildiklerinden ölümden kurtulmuşlardı. Bu arada Kayserili iki vatandaş da, muhtemelen, sadece nezaket icabı, ayaklar allında kalarak ölmüştü.

Tribünlerde veya futbol sahasında bulunan kanlı taş parçalarıyla demir çubuklar ve sopalar, Radyo ile bazı gazetelerin iddialarını yalanlıyordu. Belliydi ki, suçluluk telâşı içindeki bir takım kimseler, olaya bir panik havası vererek ve bunu kamuoyuna böyle duyurarak, sorumluluktan kurtulmağa çalışıyorlardı.

Ayrıca, ezilerek öldükleri iddia edilenler arasında küçük çocukların hiç denilecek kadar az -miktar gizlenmektedir- olması da, resmî ağızların yaptıkları açıklamaların durumu kurtarma amacını güttüğünü ispat etmektedir.

Olay, AP İktidar çevrelerinde de panik yarattı. Kosiginin rahatsızlığı sebebiyle Rusya gezisini bir gün ertelemek zorunda kalan Başbakan Süleyman Demirel, bu ertelemeyi Kayseri olayları sebebiyle yaptığını söylemek lüzumunu duydu. İki Bakan -İçişleri Bakanı Faruk Sükan ile Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkanise, aynı gece Kayseriye giderek, bu büyük vebalin kendilerine ait kısmının sorumluluğundan -kısmen de olsa- kurtulmanın çaresini araştırdılar.

Aynı akşam Kayseriye giden, Muammer Erten başkanlığındaki bir CHP heyeti ise, burada yaptığı temasların daha başlangıcında, mahalli idarecilerin suçluluğunu tesbit etti ve bunu kamuoyuna açıkladı.

Eğer, bulunduktan görevlerin sorumluluğunu tam olarak taşıyanlar, o Pazar günü ve daha sonra birtakım tedbirler almamış olsalardı, kanlı Pazarın can kaybı hanesi daha da kabarık olabilirdi. Kayseri - Sivas karayolu derhal kapatıldı ve her iki il arasındaki trafik durduruldu. Sivas ve Kayseri plâkası taşıyan taşıt araçları sıkı kontrol altına alındı ve yolcu taşınması önlendi. Her iki yönde seyahat etmek zorunda olanlar, bazı işlemlere tâbi tutuldular.

Sivasta olup-bitenler

Kanlı Pazardan 38 ölü, bir o kadar ağır yaralı ve yüzlerce hafif yaralıyla çıkan Sivasta olayın tepkisi şiddetli oldu. Pazartesi sabahı, şehrin ana caddelerini dolduran ve çoğunluğunu gençlerin teşkil ettiği Sivaslılar, aşırı üzüntüden gelen bir taşkınlıkla, şehirde Kayserili avına çıktılar. Müsteciri Kayserili olan, şehrin en eski otellerinden birisinin camları kırıldı, içindeki eşyalar tahrip edildi ve yakıldı. Kayserililere ait 10 işyeri ve ticarethane ağır şekilde tahrip edildi. Zeki Doğmuş adında bir şahıs, aşırı heyecan sonucu, kalp sektesinden öldü. Hırpalanmak istenen bazı Kayserili vatandaşlar, görevliler tarafından güçlükle kurtarıldı.

Kayseride yaralanan bir sporsever
Kazanın değil, asayişsizliğin sonucu

Aynı gün Kayseriden Sivasa gelen içişleri Bakanı Faruk Sükan ise, İçişleri teşkilâtının ilgisizliği ve tedbirsizliği yüzünden 38 ölü vermiş olan Sivaslılar tarafından törensiz karşılandı. Hükümet Meydanı, binlerce kişinin-"Yuh!", "İstifa, istifa!" sesleriyle çınlıyordu.

Pazartesiyi Salıya bağlıyan gece toplanan Bakanlar Kurulunun gündemindeki tek madde, Sivas - Kayseri olayları idi. Olay yerine giden Bakanlar, diğer ilgililer ve maçın hakemleri toplantıda bilgi verdiler.

Atadan 24 saate yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen, suçluların bulunması için alınacak tedbirler ve Sivasta halen gergin olan havayı dağıtmak için neler yapılacağı hakkında bir açıklama yapılmış değildir. Sadece, İkinci Lig maçlarının bir süre için tehiri yeterli görülmüştür!

Salı günkü bazı gazeteler, olayın tahrikçisi olarak, Sivasspor idarecilerinden Elem Uslu adında bir şahsın nezaret altına alındığını bildirdiler. Bunun, yeni olaylara sebep teşkil etmiyeceği söylenemez. Zira, olayların gerçek sorumluları, bu defa da, yangına körükle gitmek gibi bir açmaza düşmektedirler;

AP İktidarının sorumsuz yetkilileri, bu olayın altından kolayca kalkamıyacak ve durup dururken ölenlerin ve yaralananların vebalini omuzlarında taşıyacaklardır.

Dış geziler

Nuhun maceraları

(Kapaktaki berber)

Yorgunluk ye sıkıntıdan ter içinde kalmış olan gazeteciler, artık umutlarını kesmek üzereydiler, Saatlerdir aradıkları "kuş"u ellerinden kaçırdıklarına hayıflanıyorlardı. Bunlardan bazıları ise, "Nuhtan umut kesilir de Allahtan kesilmez" diye düşünüyor, bütün umutsuzluklarına rağmen yeni teşebbüslerde bulunuyorlardı. Sormadıkları, rica etmedikleri kimse kalmamıştı. Bilenler de, bilmeyenler de inatla susuyorlardı.

Ne var ki, biraz sonra durum değişti. Az önce piste inen uçaktan çıkan üç kişi, telâşlı adımlarla kalabalık istikametine, sonra yön değiştirerek alanın dışına doğru ilerlemeğe başlamıştı. Bunlardan birisi, elinde bir çanta taşıyor ve çevreyi dikkatle kontrol ediyordu. Bu sırada, gaipten gelir gibi, yeri ve sahibi belli olmayan bir sesin,

"— İşte Nuh! Berber Nuh buradaa!." diye bağırdığı duyuldu.

AKİS'in Okuyucularına hazırladığı büyük yenilik!

AKİS'in yepyeni bir şekilde ve tamamile değişik tertipte, canlı bir hava içinde çıkacağı 12 EKİM'den sonraki 5 hafta içinde AKİS'e yıllık abone olanlara AKİS YAYINLARI kitaplarından arzu ettikleri bir tanesi hediye edilecektir.

Bu kitaplar şunlardır:

* İsmet Paşayla 10 Yıl (1954-1957) I. Cilt
* İsmet Paşayla 10 Yıl (1957-1960) II. Cilt
* İsmet Paşayla, 10 Yıl (1960 -1961) III. Cilt
* Rus geldi aşka - Busun aşkı başka

Bu suretle AKİS aboneleri hem dergileri için daha az para ödemiş olacaklar, hem de kıymetli bir kitap kazanacaklardır.

Bunun için 12 EKİM'de çıkacak yeni AKİS'te ilâve verilecek bir kartı doldurup bize göndermek kâfidir.

12 EKİM'deki

yepyeni

bekleyiniz

Bunun üzerine, elinde çanta bulunan ve kuşkulu gözlerle etrafa kolaçan etmekte olan şahsın, arkadaşlarından ayrılarak, alanın dışına doğru koştuğu görüldü. Fakat, saatlerdir koşturmaktan birer "yorgun savaşçı" durumuna düşmüş olan gazeteciler, az sonra bu şahsın, "berber rolü oynayan" bir polis olduğunu öğrendiler. Dehşetli oyuna gelmişlerdi.

Fakat ne oluna olsun, şans bir kere gazetecilere gülmeye başlamıştı. Kaçan şahsın polis olduğunu öğrenen muhabirler, geride kalan meçhul iki kişiye yaklaşınca, yine polis oldukları her hallerinden belli bir takım adamların, orta boylu, koyu renk elbiseli, seyrek saçlı bir genci, apar-topar, bir otomobilin içine soktuklarını gördüler. Bu genç, onları saatlerdir uğraştıran Nuhtan başkası değildi. Renginin sararmış olmasına, ve sesinin titremesine rağmen "Orijinal Nuh" olduğunu saklayamıyor ve resminin çekilmesini önlemek için başını otomobilin koltukları arkasına gizlemeğe çalışıyordu.

Son raundu gazeteciler kazanmışlardı.

Gazeteciler, elbette ki emeklerini değerlendireceklerdi. Nitekim öyle yaptılar ve Nuhtan bazı soruların cevabım istediler. Nuh, önce, ısrarla susuyordu. Fakat az sonra, başına gelenlerden bin pişman, ağlamaklı bir sesle,

"— Ne olur, bana birşey sormayın, söyliyemem!" diye sızlanmağa başladı.

Olay, haftanın başındaki Pazar günü, Yeşilköy hava alanında geçti. Romanya gezisinden dönen Başbakan ve beraberindeki heyet o gün burada törenle karşılanırken, gazeteciler, son günlerin en popüler adamı, Nazmiye Demi relin özel berberi Nuh Akgünü, uzun çalışmalardan sonra ve polisin bütün klasik numaralarına rağmen buldular ve konuştular. Fakat Nuh, aldığı talimata sıkısıkıya uyarak, ağzından hiçbir şey kaçırmadı. Belli ki, "Diplomatik Kuvaför" olmak ona pek yaramamış, bu yüzden dertsiz başı derde girmiş ve anasından emdiği süt burnundan gelmişti.

Berberi gizleme oyunları

Diplomatik Berber" Nuhtan birşey öğrenemeyen gazeteciler, işi bu kadarla bırakmak niyetinde değillerdi. Başbakan Demirelin, "Sakın. Berberi sormayın! Haşlarım haa!" edası taşıyan asık yüzüne rağmen, soruları ardarda sıraladılar. Demirel, yöneltilen soruları, büyük bir öfkeyle de olsa, cevaplandırmak zorunda kaldı. Örneğin, şöyle dedi:

"— Bana böyle uf ak işleri, lüzumsuz soruları sormayınız. Ben, küçük işlerin değil, büyük işlerin adamıyun. Bunlarla uğraşacak vaktim yok. Bunları Çağlayangile sorun."

"Büyük işlerin adamı"ndan birşey alamıyacaklarını anlayan gazeteciler, bu defa, Demirelin deyimiyle, bu "küçük iş"in görevlisi sandıkları Dışişleri Bakam Çağlayangile yanaştılar. Anlaşılan, bu mesele daha yolda, belki de olayın patlak verdiği günlerde düşünülmüş ve yazıl» bir metin hazırlanmıştı. Nitekim, daha ilk soruda Çağlayangil hemen cebine davrandı ve çıkardığı bir metni, Şeref salonuna aldığı gazetecilere okudu. Demirelin "küçük işler" diye kendisine havale ettiği bu görevi Çağlayangil hiç de öyle kabul etmemiş ve gayet ciddi ve firaklı bir demeç hazırlamıştı. Örneğin, "Nazmiye Demirel, az masraf yapan, evinde yemeğini bile kendisi pişiren bir kadm"dı ve "böyle bir kadına hücum etmek insafsızlık" ti. Hem, "heyetin kalabalık olması, dış ülkelerde Türkiyenin prestijini koruyor"du!

Aslına bakılırsa ne Demirel, ne de beraberindekiler, sorularla karşılaşmasalardı bu konuya hiç de değinmeyecek ve hattâ, ellerinden gelse, bu konuyu hiç açtırtmıyacaklardı bile. Demirelin, sorular karşısındaki öfkesi de bunu gösteriyordu.

"Diplomatik Berber" Nuha gelince, onun basından kaçırılması için her türlü tedbir düşünülmüş, gazetecilerin atlatılması için birtakım klâsik polis oyunlarına bile başvurulmuştu. Örneğin, Pazar sabahı İstanbuldaki üç büyük gazeteye telefon eden meçhul bir şahıs, Berber Nuhla Nazmiye Demirelin trenle geleceklerini bildirmişti. Buna pek ihtimal vermeyen gazeteciler, yine de sabahın erken saatlerinde Sirkeci garına gitmiş, fakat yanıltıldıklarını trenin gelmesinden az sonra kesinlikle anlamışlardı. Zira ortalarda ne Nazmiyânım, ne de "Diplomatik Berber" Nuh vardı.

"Büyük işlerin adamı" Demirel ve Nazmiyânım ile bunların yakın çevresini Romanya gezisi boyuncu tedirgin eden "Diplomatik Kuvaför", bütün "iyiniyet" ve "büyüklük" kidialarına rağmen, daha başlangıçta kamuoyundan ve basından saklanmış, açıklanan resmî listeye Nuh

Kulağa Küpe...

önemsiz işler müdürü !

"Başbakan Demirele Romanya dönüşü sormuşlar:

"— Bu, berber işi nedir?" diye.

Demirel boynunu kırıp başını kaldırarak:

"— Ben büyük işlerin adamıyım" demiş.

Sonra, Dışişleri Bakanı Çağlayangili göstererek ilâve ev miş:

"— Bunu ona sorun!"

Poliste bir "Önemli İşler Müdürlüğü"nün bulunduğu bilinirdi ama, doğrusu, Hükümette de bir 'Önemsiz İşler Bakanlığı"nın bulunduğu ilk defa açıklanıyor.

Nazmiye Demirel
"Bu başa bu traş"

Akgünün adı konulmamıştı. Bu da, yapılan işin abesliğinin, bu abesliği hazırlıyanlarca başlangıçta bilindiğini ortaya koyuyordu.

Eğer rakip bir berber, heyetin geziye çıkmasından bir gün sonra, tanıdığı bir politikacıya durumu bildirmemiş ve haberler bu politikacı tarafından bazı gazetelere uçurulmamış olsaydı, belki de olay hiç bilinmiyecekti. Fakat aynı anlarda Polis de durumu öğrenmiş ve haberin ertesi günkü bazı gazetelerde çıkacağı Emniyet âmirlerine bildirilmişti.

Esas telâş bundan sonra başladı. Nuh hakkında bilgi almak üzere Paris Kuvaför Salonuna giden bir gazeteciye, Nuhun tstanbulda olduğu ve ancak bir hafta sonra döneceği bildirildi. Dışişleri Bakanlığın daki ilgililerse, bütün telâşlarına rağmen, açık vermemek için sustular. Tabii, aynı anlarda telsizler de çalışmağa başladı ve o gece, gazetede çıkan haberler, Bükreşte bulunan Çağlayangil kanalıyla Başbakan Demirele duyuruldu. Haberin burada da büyük telâş yarattığı, ertesi gün gelen haberlerden anlaşıldı. Bu arada, haberin basına ne şekilde geçtiği tahkikat konusu oldu ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan, özellikle Dışişleri Bakanlığındaki zehir hafiyeler aracılığıyla sıkı bir araştırma yaptı. -Faruk Sükan, haberin kaynağını, herhalde, bu satırları okuduktan sonra öğrenebilecektir -.

Zincirleme tanışmalar

Bütün bu olayların birinci derecedeki kahramanı Berber Nuh Akgüne gelince: Nuh, bugünkü "Diplomatik Berber Nuh" olmadan önce, Kırşehirin Mucur ilçesinden kalkıp Ankaraya gelmiş ve, arkadaşlarının ifadesine göre, 1958 yılında, bir berber salonunda kalfa yardımcısı olarak işe başlamıştır. Daha önce muhtelif yerlerde çalışan Mucurlu Nuh, kendi halinde bir kasaba delikanlısı olmasına rağmen, kabiliyeti

Paris Kuvaför Salonu
Devlet, vatan, millet hizmetinde...

sayesinde, kısa zamanda mesleğinde ilerlemiş ve 1961 yılında, Sümer Sokak 2/5 numaradaki Paris Kuvaförde, yine kalfa yardımcısı olarak, iş bulmuştur.

Bundan dört yıl önce, dükkâna, Nezihe adında bir bayan gelip gitmeye başlamıştır. Nuhu keşfeden, işte bu bayandır. Ne var ki bu bayan, bu keşfiyle de kalmamış, günün birinde, Özdemir caddesindeki bir kasapta alışveriş yaparken, bir bayanla tanışmıştır. Bu bayan, o günlerde Koalisyon Hükümetinde Başbakan Yardımcısı olarak bulunan Süleyman Demirelin eşi Nazmiye Demircidir. Demirelin bugünkü Özel Kalem Müdürü Muammer Ekonomini karısı Nezihe Ekonomdan başkası olmıyan bayan Nezihe, hemen oracıkta, Nazmiye Demirelle ahbap olmuş ve kocasının, bir zamanlar Ispartanın Atabey bucağında görev yaptığım, bu vesile ile Demirci ailesini çok iyi tanıdığını söylemiştir.

Bu tarihî tanışma, daha sonra çeşitli vesilelerle yapılan ziyaretlerle devam etmiş ve o günlerde başka yerde görevli bulunan Nezihe hanımın kocası Muammer Ekonom, birgün, pat diye, Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğü koltuğuna oturuvermiştir. O günlerde Süleyman Demirel de iktidar mührünü ele geçirmiş ve rakipsiz "Beyfendi" hali' ne gelmiş bulunuyordu.

Henüz "Nazmiye Hanımefendi" olmamış bulunan Nazmiye Demirci ise, diplomatik sosyeteye karışmaktan nedense çekiniyor ve saçlarını Küçükesattaki "Leydi Kuvaför"de yaptırıyordu. Buradaki bir ustanın anlattığına göre, Nazmiye Demirci birgün, sıra beklerken, berberden gazete istemiş ve kendisine Akşam gazetesi uzatılınca, elinin tersiyle gazeteyi itmiş ve bir daha da Leydi Kuvaföre uğramamıştı.

Nezihe Ekonomla ahbaplıkları ilerledikten stara, Nazmiye Demirelin çevresi de -yani sosyetesi de- değişmeye başlamıştır. Değişen çevre, berberin de değiştirilmesini gerektirmiş, birbuçuk yıl kadar önce Nazmiye Demirci, beraberinde "Estetik Müşaviri" Nezihe Ekonom olduğu halde, Paris Kuvaföre gelmiştir. Geliş o geliştir!..

O günden sonra Bayan Demirci, zaman zaman, ya bizzat Paris Kuvaföre kadar gelerek, ya da birilerini, özellikle de Nuh Akgünü evine çağırtarak saçlarım yaptırtıyordıı. Kadınların orijinal sanıp pek imrendikleri topuzlar, o günlerin eseridir.

Devletkuşu konan baş

Ne var ki, Demirci ailesine yakın çevrelerden sızan haberlere göre, Nazmiyânımda bu birdenbire başlayan "şık giyinme" ve "orijinal topuzlar takma" hevesi, aile çevresinde hiç de hoş karşılanmıyordu. "Sabah kahvaltısında kuran okunan bir ailede bu kadarı da fazla" bulunuyordu. Bay ve Bayan Demirelin yalanları, bir başka şeye daha bozuluyorlardı: N'azmiyânımın Nezihe Ekonoma fazla yüz vermesi ve onunla çok sık görüşmesi. Hatta, söylentiye göre, "aile çevresi" de, bu yüzden. Başbakanın evinden ayağını çekmişti. Yine aynı kaynaktan çıkan ' söylentilere göre, bu durumdan Süleyman Demirci de memnun değildi ama, ne yapsındı ki Nazmiyânımı kıramıyordu.

Nazmiye Demirelin Estetik Müşaviri Nezihe Ekonom aracılığıyla başlayan "Nazmiyânım - Paris Kuvaför" münasebetleri, hiç aksamadan, son Romanya gezisi arefesine kadar- devam etti. Aynı günlerde, daha önce bayanlar arasında gerekli karar alınmış olacak ki, Romanya'ya gidecek heyete berber Nuh Akgünün de alınması kararlaştırılmıştı ve biraz abes kaçacağı, halkoyunun hoş karşılamıyacağı düşüncesiyle bu durum, gizli tutuluyordu. Bu arada bütün işlemler tamamlanmış ve Nuha, günlük 192 lira olmak üzere, alacağı döviz karşılığı olarak.. Dışişleri Muhasebesinden 3250 lira ödenmişti. Aslında, Berberin günlük yolluğu 2896 lira tutuyordu.

Karısı şu günlerde ilk çocuğunu doğuracak olan yirmialtı yaşındaki Mucurlu, saf ve yakışıklı Berber Nuha gelince, o, yaptığı işin bir "vatan görevi" olduğuna kesinlikle inanıyor Ve bunu açıkça da söylüyordu. Haklıydı da... Askere celp çıkar gibi birgün karşısına bir görev teklifi çıkmış, kendisi de, para bakımından zarar edeceğini bile bile, bunu kabul etmişti.

Bu başa böyle tarak!

Olay ve peşinden bazı çevrelerce, "zırva tevil götürmez" sözünü doğrulayacak şekilde, yapılan açık" lamalar, kamuoyunda büyük tepki yarattı. Büyük şehir sosyetesi, biraz da kıskançlığın karıştığı bir ruh hali içinde, yapılan işi kıyasıya eleştirir ve ilgililere veryansın ederken, siyasi partiler ve gençlik kuruluşları da bu konudaki görüşlerini açıkladılar. Anadoluda köylü

taklidi yapıp, sonra da devlet kesesinden özel berberlerle dış gezilere çıkılmasını kimse affedemiyordu. Bu arada, CHP'den iki milletvekili, birer önerge ile, olayı Meclise getirdiler. Başbakan Demirelden cevap isteyen bu sorulara kimin cevap vereceği ise onun Yeşilköydeki konuşmasından sonra bayağı merak konusu olmağa başladı. Zira, Başbakanın "küçük işler"le uğraşmadığı ve bunları Dışişleri Bakanına bıraktığı biliniyordu.

Bütün bu olaylardan sonra ziyadesiyle meşhur hale gelen Sümer Sokaktaki Paris Kuvaförde ise, sülünlerde aşırı bir faaliyet göze çarpmaktadır. Nuh Akgünün popüler - daha doğrusu, sosyetik - hale gelişini ve birçok bayanın, merak saikiyle de olsa, dükkânlar mı ziyaret edeceğini bilen dükkânın ortakları, hemen tamirata girişmiş ve iki salondan müteşekkil, sosyetenin istediği derecede gösterişli ve lüks olmıyan işyerine yeni ve modern bir şekil vermeğe başlamışlardır. Gösteriş bakımından pek de sosyetik olmayan Paris Kuvaförün özelliği, ustalarla kalfaların işlerinin ehli oluşlarıdır. Paris Kuvaförcüler, bu yüzden, yıllardanberi, başta hariciyeciler olmak üzere, Ankara sosyetesinin saçlarım ellerinde tutabilmişlerdir. Nazmiyânım da, bütün olup - bitenlere rağmen, muhtemelen, yine oraya sık sık gelecek, rahat koltuğuna oturacak, saçlarını düzelttirecek veya topuzuna yeni şekiller verdirtecektir.

"Diplomatik Kuvaför" yakışıklı Nuh, şu anda, taraklar, bigudiler, makaslar ve bîr kurutma makinesinden müteşekkil iş âletlerini taşıdığı çantasıyla birlikte Moskovada bulunmaktadır. Nazmiyânımın ve onun Estetik Müşaviri Nezihe Ekonom ile heyetteki diğer bayanlaların saçlarını düzeltmek sureliyle "vatani görev"ini yapmak ve "memleketin prestijini korumak"la meşguldür.

Son yılların en büyük skandali olarak kabul edilen bu olayda Başbakan Demirelin ne dereceye kadar dahli bulunduğu kesin olarak söylenemez. Zaten onun kafası, böyle işlere ermeyecek kadar büyük meselelerle meşguldür. Fakat şu günlerde, halk arasında bu olaydan bahsedilirken pek sık kullanılan şu sözle kimin kastedildiği merak konusudur:

"— Aman canım, ne bekliyordunuz? Böyle başa böyle tarak az bile!."

Son gezilerle ilgili dedikodular her geçen gün artmakta ve bu konuda ilginç haberler gelmektedir. Haftanın başındaki Pazartesi günü Dışişleri Bakanlığından sızan bir başka habere göre, Sovyet Rusyaya gidecek heyet için 59 kişi döviz almıştır. Halbuki bu heyet 46 kişi olarak açıklanmıştı. Geri kalan 13 kişi kimlerdir ve Sovyet Rusyaya ne zaman, neyle gitmişlerdir? Bu soruların cevabı henüz bulunamamıştır. Eğer mahkeme-i kübra masalı gerçekleşmezse, bunların cevabını kamuoyu nasıl olsa birgün öğrenecektir.

İstanbul

Sürüp giden yağmacılık

Orta boylu, esmer, siyah düz saçlarını itinalı bir şekilde arkaya taramış olan Hukuk rozetli zat, kendisine özgü bir tavına iki elini yana açarak,

"— İnsanın inanması -meseleyi bilmiyenler için- tabu ki çek zor. Ağaçları korumak gerekçesiyle bir şahsa ait çiftlik 13 milyon liraya satın alınacak ve bu, Özel İdareye her yıl 1 milyon liralık külfet yükliyecek. Halbuki, 13 milyon liraya bu şehre en az 13 tane ilkokul açılır, değil mi? Sonra, bu çiftliğin bakımı için her yıl sarfedilecek olan 1 milyon lirayla da ayrıca birer okul yapılır. Ama, ne gezeri Bunu düşünen kim! Düşünmek için vakitleri var mı ki! Üstelik, teklif de Valinin" dedi.

Vefa Poyraz
Yetki mi, etki mi?

Gözlerini bir süre, kendisini ilgiyle dinliyen iki gazetecinin gözlerine diktikten sonra konuşmasını şu cümleyle bitirdi:

"— İşin daha da hazin tarafı ise şu: biz kalkıp bu durumu tenkit edince, Vali ne yaptı, biliyor musunuz? Bizi ağaç düşmanlığı ile itham etti!"

Bu konuşma, geçtiğimiz haftanın ortalarında, Çarşamba günü, saat 12 -13 arasında, Cağaloğlundaki tarihî bir binada -eski İttihat ve Terakki Cemiyetinin toplantı salonunda- yapıldı. Konuşan ise, İstanbul Vilâyet Meclisi üyelerinden M. Lûtfi Onurdu.

Vilâyet Meclisi CHP Grup Başkam olan Avukat M. Lûtfi Onuru tedirgin eden, elbette ki, sadece bu 13 milyon liranın "emrivaki" ile bütçeden çıkarılmak istenmesi değildi. İstanbul, binbir derdi olan bir şehirdi. Örneğin daha, el-yüz yıkamak için suyu, gözleri yormadan kitap okuyabilmek için elektriği bile yoktu. Okullarında -tabii, okulsuzluklan- ikili -hattâ üçlü- öğretim yapılmaktaydı. Yurtsuzlukran ve ilgisizlikten, koca şehrin göbeğinde 10 bin kimsesiz çocuk dolaşmaktaydı. Tüm sahilleri, bir avuç azınlık tarafından yağma edilmişti.

Böyle bir şehirde valilik yapan bir kişi, bunca ihtiyaç ortada dururken, Vilâyet Meclisinde -hiç gereği yokken- bir çiftliğin satın alınması konusunda, âdeta tepeden inercesine,

"— Arkadaşlar, asayişsizliği ortadan kaldırmak ve ağaçlan korumak için bu çiftliğin alınmasını teklif ediyorum. Yetki istiyorum!" diyebilir miydi?

Bu soruya, "diyemez, dememe-

lidir" şeklinde karşılık verilmesi aslında belki normaldir. Ne var ki, İstanbulda tam bir AP ocak başkanı gibi hareket eden Vali Vefa Poyrazın, "Bilezikçi Çiftliği" konusundaki tutumunu ve davranışını bilenlerle bu çiftlik üzerinde çevrilmek istenen dolaplardan birazcık olsun haberdar olanların, yukardaki soruya, gene yukardaki "normal" cevabı vermeleri de mümkün değildir. Olamıyacaktır da...

Zira, oldukça renkli sahnelerle dolu bulunan bu ve buna benzer başka bir çiftlik hikâyesinin altında, bugün birçok yönü gün ışığına çıkarılan ve partizanlığa sırt dayamış bir ufak zümrenin büyük yağmacılığı yatmaktadır.

İki çiftlikten biri

DP devrine rahmet okutacak bir sorumsuzlukla günü gün etme sevdası içinde bulunan AP teşkilâtının, -özellikle Süleyman Demirelden de güç alan, sübaşını tutmuş takımın-, İstanbuldaki yağma konusunda nasıl bir çaba harcadığını anlamak için, sadece iki çiftlik hikâyesini bilmek kâfidir. Bu çiftliklerden biri, Hacıosman Bayırı civarındaki "Bilezikçi" çiftliği, öbürü de, Sarıyer Çayırbaşı mahallesine bağlı "Kefeliköy"dür.

Vali Poyrazın, atların önce satınalınması için, Vilâyet Meclisine nerdeyse baskı yapmağa kalkıştığı Bilezikçi çiftliğinin hikâyesi, eski ittihat ve Terakkinin ünlü lideri Enver Paşayla başlamaktadır. Hacıosman Bayırı civarında, zamanın bir av sahası olan 9800 dönümlük bu çiftlik, -geçmişteki adıyla "Abraham Korusu"-, Enver Paşaya da karısı Naciye Sultandan geçmiştir. Yıllar sonra Paşa ile karısı Naciye Sultan ölmüş ve ortaya bir kabzımal çıkmıştır: Ahmet Kara. Açıkgöz bir adam olan Ahmet Kara da, çok değil, bundan sadece onyedi yıl önce Bilezikçi çiftliğini, Naciye Sultanın vârislerinden 160 bin liraya satınalmıştır.

Nasıl olmuşsa olmuş, bundan yedi ay önce, bu yıpranmış ağaçlarla örtülü bakımsız ormanlık saha Vali Poyrazın dikkatini çekmiştir Daha doğrusu, bazı kimseler, Valinin bu konuya dikkatini çekmişler, "Bu çiftliği Özel İdareye satalım" demişlerdir. Vali de, "Olur" demiştir. Ama onun "Olur" demesiyle iş bitecek gibi değildir. Bunun tek yolu vardır: Meclisi ikna etmek! Nitekim, bir toplantıda Vali, fiyat bildirmeden, -sanki 1-2 milyonluk birşeymiş gibi- teklifi Meclise getirmiştir. Meclis, başlangıçta, AP ve CHP ayırımı yapmadan teklifi olumlu karşılamış ve sadece "fiyatını bilelim" demiştir.

Buraya kadar durum normal devam ederken, Meclisin bir olağanüstü toplantısında bu konuda ilk patlak, CHP Grupunun, çiftliğin fiyatının 15 milyon lira olduğunu öğrenmesiyle ortaya çıkmıştır. Artık, Bilezikçi çiftliğinin hikâye kısmı bir tarafa atılmış, Muhalefetin bütün dikkati, sahneye konulmak istenen yağma oyununa çevrilmiştir.

Komisyonda kimler var..

Nitekim, usûle göre, Meclisten bir Fiyat Tesbit Komisyonu teşkil edilmesi ve ondan sonra pazarlığa girişilmesi gerekmektedir. CHP, böyle bir komisyona aday göstermeyeceğini bildirdiği için, komisyonun 11 üyesi AP Grupund'an seçilecektir. 11 kişinin seçilmesi kavgalı bir toplantıya yol açmıştır. Ahırdan bozma Vilâyet Meclisi salonunda saat 15'te toplanan muhalif üyelerin çoğu, yân taraftaki AP Grupu odasındaki kavgayı ve yakası açılmamış küfürleri tam bir saat bu nedenle dinlemiştir. Mal sahibi nin Valiye yaptığı 2 milyon liralık bir hatır indiriminden sonra, 13 milyon lira fiyatla ortada duran, 17 yıl öncesinin 160 bin liralık çiftliğini, satınaldırtacak AP Komisyonu nihayet güçlükle seçilebilmiştir. Mal sahibi ile temasa geçecek ve fiyat tesbit edecek olan bu komisyona ilk turda girenlerin başında Edip Aktel, Coşkun Kural, Gülhiz Mankut ve Halil Lûtfi Dördüncünün bulunduğu anlaşılmıştır.

Necla Akdoran Tekinel
Eski defterler karışınca..

Peki ama, Plânda mevcut olmadığı için Devlet tarafından satmalınması mümkün olmıyan bir çiftliği ille de aldırtmak için Valinin harcadığı çabanın sebebi ne olacaktır? Şimdilik, bu soruya kesin bir cevap vermek mümkün değildir.

En bonkör bir idarenin -geliri dikkate alınmak şartiyle-, taş çatlasa 5 milyon liradan fazla para vermiyeceği bu çiftliği 8 milyon lira fazlasıyla satınalmak demek, aracılara büyük çapta vurgun imkân sağlamak demektir.

Daha da kötüsü, 13 milyon liraya satmalınacak olan bu çiftlikten gerektiği gibi istifade edebilmek için, en az on yıl beklemek ve 10 milyon lira da harcamak lâzımgelmektedir. Öyle ki, Devlete 23 milyon liraya mal olacak olan bu yerin. on yıllık bir beklemeden sonra, yılda sadece 1 milyon liralık bir orman geliri sağlıyabileceği, bizzat Orman Baş Müdürü tarafından da ifâde edilmiştir.

Bilezikçi çiftliğinin üzerinde dönen oyunlar elbette ki bu kadarla bitmemektedir. Ancak, bu kadarı bile, değerlendirmesini bilenler için hayli ilginçtir.

İkinci çiftliğin hikâyesi

Bugün, İstanbul AP teşkilâtından söz edip de, hemen arkasından yolsuzluklarla ilgili bir hikâye dinlememek mümkün değildir. Kefelikoy arsa yolsuzluğu da bu hikâyelerin başta gelenlerinden biridir.

AP Beyoğlu İlçe Başkanıyla birlikte Teşkilâttan "görülen ' lüzum üzerine- kovulan Selâhattin Aksoyun "Arap Selâhattinin- iki hafta önce AKİS muhabirine, "Cebinde bir simit parası bulunmayanlar, bugün AP sayesinde milyoner oldular!" diyerek dert yanmasına sebep olan bu yolsuzluk hikâyesinin başlangıcı da, bundan onüç yıl öncesine kadar uzanmaktadır.

Sarıyer ilçesinin Çayırbaşı Ma-

hailesine bağlı Kefeliköyde, Hazineye ait bir arsa, 1955-56 yılları arasında yaşlı bir kadın adına -bu kadının kimliği meçhuldür- açılan "zilyed"lik dâvası sonunda Hazinenin elinden alınmıştır. Aradan çok geçmeden, -gene hikmeti belli ol" mıyan bir şekilde-, bu yaşlı kadın, bütün araziyi üç kişiye bırakmıştır. Bunlar, malûm otel işleticilerinden Rıfat Keleşoğlu, bara İsmail Hakkı Akhüküm ile Fatma Sabiha Ülgen adlı bir genç kadındır. Otelciye yüzde 70, Barcıya yüzde 40 ve genç kadına da yüzde 10 hisse düşmektedir.

Kimsenin haberdar olmadığı bu ilk arsa vurgunu, aradan yıllar geçtikten sonra para edecek bir duru» ma getirilmiştir. Vilâyet orman sahası içine kurnazca bir şekilde sokulan 89 pafta, 520 ada, 71 parsel numaralı 102 milyon 54 bin 50 metrekarelik bu arazinin etrafı, 1960 yılından sonra telle çevrilmiştir. Vilâyetin haberi olmadan vilâyet orman sahasına sokuluşu, etrafının telle çevrilip, "Burası Vilâyet Orman Sahasıdır" tabelâsının asılmasından sonra anlaşılmıştır. Ne var ki, dikenli teli çekenlerle levhayı asanların tamamen bilinmezlik perdesi arkasına saklandığı bu basit olay, çok geçmeden, olumlu meyvasını vermekte kusur etmemiştir. 1lu araziyle yakından ilgilendiği bilmen Yassıada hükümlüsü Avukat Necla Akboran -kendisi, AP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Hakkı Tekinelle evlidir-, istimlâk için Vilâyet Daimî Encümeni ile 1965 yılında temasa başlamıştır. Bir söylentiye göre, Yassıadada perişan olduğunu ileri sürerek, Vilâyet Daimi Encümen üyesi ve AP Beyoğlu İlçe Başkanı Rauf Güreri de bu arazinin istimlâki için ikna etmiştir.

Nihayet bir yıl dört ay onbeş gün önce, Vilâyet Daimi Encümeni, Kefeliköydeki bu arazinin 585 bin lira karşılığında sahiplerinden alınmasına karar vermiştir.

Ne var ki, bu kararın daha mü" zakeresi yapılırken, bazı AP'li üyelerin arsa sahipleri ile temasa geçtiği ve "Biz fiyatı yükseltebiliriz, gelin anlaşalım" diyerek çıkar sağlamağa kalkıştıkları da hemen duyulmuştur. Göz yumulan bu özel temaslar sonucu, 585 bin liralık arazi, ansızın 819 bin liraya yükseltilmiştir. Sarıyer İlçesi istimlâk Komisyonunca konulan 819 bin liralık takdir sonucu, 234 bin lira bir çırpıda Necla Hanımın müvekkillerinin cebine girmek üzereyken. Daimî Encümence seçilen bir heyet, buna engel, olmuştur. Ancak bu heyetin verdiği 612 bin liralık fiyat da uygun görülmeyince, AP'liler arasında çatışma çıkmış ve yolsuzluk haberi de bomba gibi patlamıştır. Mülkiye müfettişleri bir yandan bu olayların soruşturmasını yaparlarken, gazetelere aksettiği için örtbas edilemiyen bu durumun Parti yönünden tahkiki için de Necla Hanımın eşi İsmail Hakkı Tekinel, Sadık Perinçek, Aydın Yalçın ve Mustafa Gülcügilden kurulu bir heyet İstanbula damla mıştır. Ancak, AP içindeki "yağmadan nasiplenemiyenler"in homurtularını bastırmak için, göstermelik olarak bazı ifâdeler alan bu dört kişilik heyet, tek olumlu harekette bulunmadan Ankaraya dönmüştür.

Bal yalayan parmaklar

Aslında, bu iki çiftlik hikâyesi de, pek yalanda bir "yılan hikâyesi" olma istidadındadır. İktidarın, AP olarak tesirliliği arttıkça, kısacası, "her iş partide biter" düşüncesi vatandaşın kafasına yerleştikçe, nüfuz ticareti, rüşvet ve yolsuzluk olaylarının daha da artması tabiidir.

Atı alan Üsküdarı çoktan geçtiği için Süleyman Demirelin gücü, gündengüne kabaran rüşvet, yolsuzluk, nüfuz ticareti dosyalarını temize havale etmeğe yetmiyecektir. Danıştay yıkılmasına karar verdiği halde bir türlü yıktırılamıyan Yenikapıdaki ünlü gazino, ruhsatsız çalışan sahil gazinoları, istimlâk edilen yeşil sahalar, Çarşıkapıdaki bir işhanının yıktırılmaması için sahibinden alman binlerce lira, ayrıca Sirkecideki eski Osmaniye Çarşısının yıktırılmasını önlemek için gene sahibinden alınan 500 bin lira, söylenen kirli olaylardan bazılarıdır. Bütün bu olayların arkasındaki tek sorumlu ise, şüphesiz, AP İktidarıdır.

Köprünün altından suların nasıl bir hızla aktığının henüz farkına varmıyacak kadar gaflet uykusuna dalmış bulunanlar, bütün yurttan değil, sadece İstanbuldan bazı örnekleri verilen bu kanunsuz olayların altında kalacaklarım, geç de olsa, anlıyacaklardır. Zira, DP zamanında yapılan yağmadan -ocak ve bucak teşkilâtı bulunduğu için- tabandaki partizanlar da derece derece yararlanırlardı. Şimdi ise yağma, çok sınırlı bir zümrenin tekeline geçmiş durumdadır ve AP'nin tabanında sarsıntılar başlamıştır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Fransa

Tazı ve tavşan

General De Gaulle'ün uzun süridenberi görmekte olduğu "Büyük Avrupa" rüyası, Atlantikten Urallara kadar uzanan ve içine, bu çerçeve içinde birleşecek Almanyayi, zamanla kendilerini Moskovanın hegemonyasından kurtaracak Doğu Avrupa ülkelerini, hattâ Çin tehlikesinin etkisiyle yüzünü Batıya çevirmek zorunluğunu duyacak Sovyetler Birliğini de alacak bir "eşit devletler topluluğu" kurmaktır. Bu topluluğun içinde, bir tek, ekonomik gücüyle herkesi yutabilecek durumda olan Birleşik' Amerika ile, onun dümen suyundan gittiği sürece İngilterenin yeri yoktur.

Ancak, hemen anlaşılacağı gibi, bu rüyanın gerçekleşmesi pek çok şeye bağlıdır. Bir kere, Doğu yarısını kaybetmiş olmaktan sabırsız bir huzursuzluğa kapılan Federal Almanya, şimdilik dağın ardında görünen bu ümidi yürekten benimsemeli, birleşmesini sağlamak için tıpkı Erhard döneminde olduğu gibi kendisini Birleşik Amerikanın kolları arasına salıvermekten dikkatle kaçınmalıdır. İkincisi, Sovyetler Birliği, bu fransız tasarısını, Doğu Avrupayı kendi etkisinden koparıp Parise bağlamak için düşünülmüş bir dolap olarak görmemelidir. Üçüncüsü, Doğu Avrupa ülkeleri. General De Gaulle'ün kurmak istediği bu yeni düzenin kendilerine Almanya karşısında yeteri kadar güvenlik sağlayacağına İnanmalıdırlar. Çünkü, bir kere birleşip güçlendikten sonra, Almanyanın, bu sefer de, Polonya ve Çekoslovakyaya verdiği toprakları geri almak istemiyeceği ni kimse kestiremez.

General De Gaulle'ün geçen hafta yaptığı Polonya gezisi, Fransız Devlet Başkanının rüyasını gerçekleştirecek koşulların hiçbirinin yeteri kadar olgunlaşmadığını ve Polonyanın Almanya karşısında duyduğu güvensizliğin hâlâ geçmediğini açıkça ortaya koymuştur. Gerçekten, De Gaulle'ün Polonyaya yaptığı bu gezinin ilk amacı, "Büyük Avrupa" tasarısına doğru bir adım olmak üzere, Varşovayı Moskova karşısında daha büyük bir bağımsızlığa çağırmak ve Almanyanın bu tasarı çerçevesinde birleşmesine razı etmekti. Oysa, savaştan önce Fransa ile imzaladığı güvenlik anlaşmasının kendisini Alman çizmeleri alana düşmekten kurtaramadığım hâlâ unutamayan Polonya, Sovyetler Birliğine bağlılığı varlığının ve düzeninin temel taşı olarak gördüğünü General De Gaulle'e kesinlikle hatırlatmıştır.

De Gaulle'ün Polonyaya yaptığı bu çağrılar, Varşovalı yöneticileri kendisine yaklaştırmak şöyle dursun, alman ve sovyet yöneticileri arasında da büyük endişeler yaratmıştır. Çünkü,. General De Gaulle, Polonyalıları kendisine yaklaştırabilmek için, Oder - Neisse çizgisini bu ülkenin batı sınırı olarak gördüğünü açıklamıştır. Bilindiği gibi, Federal Almanya, bu çizgiyi Almanya ile Polonya arasındaki sınır ola rak tanımamakta, İkinci Dünya Savaşından önceki sınırlan -ki Öder - Neisse çizgisinin 150 kilometre doğusundadır- istemekte devam et inektedir. Şimdi De Gaulle'ün kendi tasarılarım gerçekleştirmek amacıyla alınanların kesesinden cömertlik yapması, Bonn'da gözle görülür bir endişe yaratmış ve Fransa ile işbirliğini savunanları güç duruma düşürmüştür. Öteyandan De Gaulle'ün, Polonyayı açıkça Sovyetler Birliği karşısında bağımsızlığa çağırması da Moskovayı gücendirmişler.

Büyük Şarlın "Büyük Avrupa" rüyası, Polonya gezisinden sonra, bir kâbusa dönmek eğilimindedir.

Mareşal Mobutu
Şu Kongonun işleri

Mısır

Çömlek patladı

Bu haftanın ilk gününde başkanlık ettiği Bakanlar Konseyi toplantısından çıkan Albay Nasır, kapının önünde bekleşen gazetecilerin karşısında gözyaşlarını tutamıyarak, "Bana kardeşimden yakındı" dedi. Gerçekten, kardeşini kaybetmiş bir insan da, ancak Başkan Nasır kadar acılı olabilirdi.

Başkan Nasırın, ölümüne bu kadar gözyaşı döktüğü insan, 1948 yılından bu yana Mısır liderinin sağkolu olarak bilinen ve geçtiğimiz Haziran ayında patlak veren Arap-İsrail savaşının ertesine kadar Başkan Yardımcılığı koltuğunda oturan Mareşal Abdülhakim Amrdan başkası değildi. Mareşal Amr, Mısır orduları İsrail karşısında bozguna uğradıktan sonra bozgunun bütün sorumunun birkaç komutanla birlikte kendi üzerine yıkıldığını görmüş ve koltuğundan uzaklaştırılmıştı. Daha sonra da, bu ayın başlarında, Albay Nasıra karşı bir darbe düzenlemekle suçlanmış ve evinde göz hapsi altına konulmuştu. Bütün bu olup bitenler kendisine pek ağır gelmiş olmalı ki, Kahireden alınan haberlere bakılırsa, geçtiğimiz haftanın sonlarında zehir içerek intihar etmiştir.

Kendisine karşı düzenlenmek istenen bir darbeye adı karışmış olmakla beraber, Nasırın Mareşal Amrın ölümünden büyük bir acıya kapıldığına şüphe edilemez. Çünkü Amr, yirmi yıla yakın bir süredir, Başkan Nasırın en yakın çalışma arkadaşı, danışmanı olmuştu. Mareşal Amrın her zaman başarılı bir danışman olduğu söylenemez. Gerçekten, Mısır - Suriye birleşmesini Suriyede ki başarısız yönetimiyle Önce çıkmaza sürükleyen, sonra da parçalayan, Mareşal Amrdır. Bundan başka, Başkan Nasırı anavatandan kilometrelerce uzaktaki bir ülkeye asker yollamaya zorlayarak Mısırı Yemen çıkmazına sokan da, yine odur. Fakat buna rağmen, biraz önce de belirtildiği gibi, son bozguna kadar Başkan Nasırın sağkolu olmaya devam etmişti.

İsrail karşısındaki bozgunun önünde sonunda Başkan Nâsırın başına patlayacağı sanılıyordu. Fakat Nasırın ustaca mizansenleri sonunda, Tanrılara verilen kurban, Mareşal Amr olmuştur. Şimdi üzerinde

önemle durulması gereken soru, Mısırda iplerin artık Nasırın elinde olup olmadığıdır. Mareşal Amrın bir darbe bahanesiyle tutuklanması ve onunla birlikte pek çok eski askerin de perde gerisine itilmesi, acaba gerçekten Nâsırın mı, yoksa Mısır ordusunda belirmeye başlayan yeni ve genç bir subaylar kümesinin işi midir?

Afrika

Beklenmeyen sonuçlar

Habeşistan Kralı, "Aslanlar Aslanı" Haile Selâsiyenin büyük gayretleriyle bundan dört yıl kadar önce kurulan Afrika Devletleri Teşkilâtının, devlet başkanları kademesinde yapacağı beşinci toplantı, geçtiğimiz haftanın başında Kongo başkenti Kinşasada çalışmalarına başladığı zaman, gözlemcilerin hiçbiri, bu toplantıdan olumla bir sonuç alınacağını beklemiyordu.

Öyle ya... Bir kere, bu Teşkilâtın şimdiye kadar yaptığı toplantıların hiçbirinde, ne 1964 Kahire, ne 1965 Akra, ne de 1963 ve 1966 Adisababa toplantılarında Afrika ülkeleri arasındaki ayrılıklar giderilip bir görüş birliğine varılabilmişti. İkincisi, son toplantıdan bu yana geçen bir yıl içinde bu 'ayrılıklar azalmak şöyle dursun, bunlara Nijerya iç savaşı, Rodezya ve Güney Afrika Birliği karşısındaki çelişik tutumlar gibi daha yenileri de eklenmişti. Üçüncü olarak, ılımlı tanınan bazı devletlerle -ki bunlar Fildişi Kıyısı, Senegal, Madagaskar gibi, fransızca konuşan devletlerdir- Mali, Gine, Cezayir gibi devrimci bazı ülkelerin liderleri, daha çok önceden, -kimi, bu toplantıların Afrika devletleri arasındaki görüş ayrılıklarını ortaya çıkarmaktan başka birşeye yaramadığını ileri sürerek, kimi de, başında Mobutunun bulunduğu Kongo gibi Batı kuklası bir devletin başkentine gidemiyeceklerini söyleyerek-, bu toplantıya katılmayacaklarım açıklamışlardır. Fakat ortalıkta görünen bütün bu engellere rağmen, geçtiğimiz hafta, çoğu belçikalı olan paralı beyaz askerlerin hâlâ at oynattıkları Bukavudan yalnızca 1500 kilometre uzakta bulunan Kinşasada toplanan beşinci Afrika zirvesi, şimdiye kadar toplanan bütün Afrika zirvelerinden daha olumlu sonuçlara ulaşmayı başarıp, bütün dünyanın dikkatini kendi üzerine çekti.

General De Gaulle
"Büyük Avrupa" rüyası

Alınan kararlar

Bu toplantıda alman kararların en başında, hiç şüphesiz, Somali ile Kenya arasında uzun yıllardır sürüp giden sınır anlaşmazlığının çözümü için atılan adım gelmektedir. Yedi yıllık bir bozuşma döneminden sonra, bu iki ülke şimdi aralarında diplomatik ilişkiler kurmak karanın vermişlerdir. Bundan başka, zirve toplantısı bitmeden kısa bir süre önce, Nijerya iç savaşında arabuluculuk yapmak için Kamerun, Kongo, Gana, Liberya ve Nijer devlet başkanlarıyla Habeşistan İmparatorundan kurulu altı kişilik bir heyeti Lagosa göndermek karan alınmıştır. Nihayet, Kongonun toprak bütünlüğünü tehdit eden paralı askerlerle ilgili olarak alınan bir kararda da, Kongoya komşu ülkelerin, Kinşasa yönetimine bu konuda ne gibi yardımlarda bulunabileceklerini inceleyecek bir komite kurmaları öngörülmektedir. Bütün bunların yanısıra, Konferansta Ortadoğu durumu da görüşülmüş ve İsrailin, işgal ettiği arap topraklarından hemen geri çekilmesi istenmiştir.

Kinşaşa toplantısında alınan kararların başarıyla yürütülüp yürütülemiyeceği, şimdi, gözlemcilerin üzerinde en çok durdukları sorudur. Fakat alınan kararlar yürütülse de yürütülmese de, bu toplantının, artık sonu geldiği sanılan Afrika Devletleri Teşkilâtına biç değilse gelecek Eylülde Cezayirde yapılması kararlaştırılan altına zirve toplantısına kadar dayanacak taze kan sağladığına hiç şüphe yoktur. .,

Tüli'den haberler

Saç ve baş meselesi

politikacılar da mal bulmuşcasına konunun üzerine atıldılar, yazalı sorularla meseleyi Meclis kürsüsüne de getirdiler ama, Nazmiye Demindin berber hikâyesi, geçtiğimiz hafta, asıl, kadın toplantılarının konusu oldu. İstanbul sosyetesinin, berberleriyle karşıkarşıya viski içen, gece klüplerine giden, sonra efendim, bahşiş yerine Patek Philipp saat hediye eden grupları, Nazmiye Demirele yerden göğe kadar hak veriyor, bir Başbakan eşinin, resmi bir ziyarette bir berbere çok muhtaç olduğunu söylüyorlar. Eski DP sosyetesi ise, berber hikâyelerini büyük bir zevkle dinliyor, "Bizim lüksümüze,' israfımıza kızanlar görsünler bakalım!." diye cakalı lâflar ediyorlar, fırsat geçmişken, Nazmiye Demireli hafifçe harcamaktan da geri kalmıyorlar.

işin şeklini, demagojik yanını bırakıp felsefesini yapanlar da var. Örneğin Kadınlar Birliği çevreleri» Nazmiye Demirelin gazetelere verdiği beyanatı eleştiriyor, "Demek. Türkiye Başbakanının eşi, memleketini, güzel taranmış saçlarla temsil edeceğine inanıyor!" diyorlar. AP'li kadınlara gelince, onlar da durumdan hayli memnunlar. Nazmiye Demirelin çok yakınında bulunan Nezihe Ekonomu yemek için iyi bir fırsat buldular. AP'li kadınlara sorulursa, birçok Bakan ve milletvekili eşine çok yukardan bakan Nezihe Ekonom yüzünden Başbakan ve eşi, daha birçok hatalara düşmüşler. Örneğin, Almanya gezisinde de bazı potlar kırılmış, ama netice değişmemiş.

AP'li kadınların, Nazmiye Demirelin hikâyelerini bırakıp da Netihe Ekonomun hikâyelerini anlatmalarım bir taktik olarak da yorumlayanlar var. Ama, kocalarının bilmediği taktiği kadınlardan beklemek biraz abes olur.

"Merak gezisi"nden dönenler

ABC Turizmin düzenlediği "merak gezisi" sonuçlandı. İnci Pirinçcioğlunun rehberliğinde Sovyet Rusyaya giden Avni Meserretçi, Bn. Koç, Reyan Şehsuvaroğlu, Kadriye Dicleli, YTP milletvekillerinden Sevinç Düşünselin de bulunduğu grup, İstanbul'a döndü. Kimi, Sovyetler Birliğini bir umacılar ülkesi sanıyormuş, gördükleri karşısında çok şaşırmış; kimi de çok beğenmiş. Böyle bir yolculuğun kolayca yapılamayacağını, yabancı dil ve taksi sıkıntısı olduğundan, Sovyetler Bitliğine yalnız gidilirse çok güçlük çekileceğini söylüyorlar. İnci Pirinççioglunun organizatörlüğünü de çok beğeniyorlar.

Büyük Klüp karıştı

Yaz boyunca Çiftehavuzlarda kulaktan kulağa fısıldanan bir hikâye, lodos fırtınası gibi birden patlak verdi. Büyük Klüp üyeleri birbirine girdi Ekrem Korkut da, Ali Esat Birol da kara kara düşünüyor, bu patlağın nasıl sona ereceğini kestiremiyorlar. Çünkü, yukarı tükürseler bıyık, aşağı tükürseler sakal. Durumları hiç de kolay değil, doğrusu.

Geçmiş yıllarda Büyük Klübün yıldızı sayılan Beyhan Sadıkoğlunun da kulakları durmadan çınlatılıyor, ama bu güzel kadın böyle hikâyelerden artık çok uzak.

Olmıyacak dua

Paristen Türkiyeye dönen Ahmet Neyzi, yeni bir iş kurma çabası içinde. Geçende Ankaraya da geldi, bazı temaslarda bulundu. Bu sevimli karı-kocayı Golf Klübünde görenler arasında yeni bir dedikodu çıktı. Ahmet Neyzi, yurda, güya, politikaya atılmak üzere dönmüş, gelecek seçimlerde AP'den adaylığını koyacakmış. Neyzi çiftinin yakınları, bu dedikoduyu "olmıyacak dua" olarak karşıladılar. Çünkü, Neyziler sadece politikadan değil, Ankaradan da uzaklaşmış durumdalar. Ankaradaki evlerini satıp İstanbula yerleşmeyi, bir sanayi kurmayı düşünüyorlar

ve her partiden arkadaşlarıyla tarafsızca dost olmaktan başka bir istedikleri yok.

Annelerine benzemiyorlar

İstanbulun gençlik partilerinde yer alan kızlar arasında Celâl Bayarın torunları da var. AP milletvekili Nilüfer Gürsoy ile Dr. Ahmet Gürsoyun kızları, annelerine hiç benzemiyor, gittikleri partilerde neşeli danslarıyla, Nilüfer Gürsoyun, hanım hanımcık tipinden çok ayrılıyorlar. Hem, politikadan de nefret ediyorlar. Belki de, pembe köşkün eski ve yeni politik havasından bunaldıkları için olacak...

"Sevsinler koçları!"

Geçtiğimiz hafta İstanbulda, ressamların çoğunlukta olduğu bir toplantıda bulunanlar, saatleri çok eğlenceli geçirdiler. Bazı muzip ressamlar, politikacıların portrelerini yapıyor, herkes kahkahadan kırılıyordu. Toplantıdakileri en çok güldüren portrelerden biri, şen bir danaya aitti; ötekilerse, parti amblemi olarak "Koç"u seçen Güven Partililere... Prof. Turhan Feyzioğlunu, Emin Paksütü hele Coşkun Kırcayı koçlaşmış portrelerle gülenler "Sevsinler koçları!" diye kahkahayı basıyorlardı.

Mahatmadasonbahar

İstanbul yazlıkları tenhalaşınca, Bebek koyundaki Mahama Klübü daha çok canlandı. Öğle ve akşam saatleri oldukça kalabalık geçiyor. Bebekli güzellerden, DP devrinin Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korurun kıtı Bengü Urul, arkadaşlarıyla beraber sık sık buraya geliyor, Mahama Klübünün merdivenlerine oturup denizi seyrediyor. Geçtiğimiz hafta Suna Sarvan da Bengü Urul ile beraberdi. Kocalarıyla birlikte, Bebek koyuna karşı çok güzel bir dörtken teşkil ediyorlardı.

Efeste randevu

Şu günlerde, İzmirin Büyük Efes Oteli çok kalabalık. İstanbuldaa, Ankaradan, Adanadan birçok grup, orada randevu verip, Ajda Pekkanı, Gülsüm Kamuyu, Öztürk Serengili seyrediyorlar. Gülsüm Kamu, Asfalt Osmanı çok kızdırıyor; ama Ajda Pekkan, Egelilerin gönlünü fethetmiş durumda.

Canavar düdüğünün heyecanla dolu çınlayışları bir canın tehlikede olduğunu haber veriyor!

Cemil Şimçin - Bütün meslek tecrübesini, başkalarını selâmete ulaştırmak için kullanıyor.

Cankurtaran şoförü Cemil Şimçin'in mesleğinde <u>her yolculuk</u> bir "ölüm kalım seferi" önemini taşıyor.

Bazen şehrin en sıkışık caddelerinde, bazen korkunç uçurumların çevrelediği uçsuz bucaksız kara yollarında... fakat daima dakikaları, hatta saniyeleri hesaplayarak. Ve daima ağır yaralılarla, ağır hastalarla beraber. Onları, emniyetli ellere "herşey bitmeden" teslim edebilmek hırsı ile yolculuk.

Cemil Şimçin, yıllardır bu işi yapıyor. Kullandığı cankurtaran arabasında küçücük bir arızanın dahi bir hayata mal olabileceğini bilerek! Bu yüzden ambulansın bakımı ile bizzat meşgul oluyor. Arabayı her hava şartı altında saniye kaybetmeden işler halde tutmak için ne lâzımsa hepsini yapıyor. Lâstiklerine gelince, Fisk kullanıyor. Hep Fisk... Emniyetli lâstik!

Sizin işinizde de bir lâstik arızası bu derece hayati bir önem taşıyorsa, Fisk'e güveniniz.

FISK demek... Emniyet demektir!

FISK LÂSTİKLERİ

SOSYAL HAYAT

Moda

Saç derdi

Kadınların önemli dertlerinden biri de, saçtır. Bir geziye, özellikle dış geziye çıkarken, deniz mevsimi, hastalık halinde, doğum yaparken, imtihanlara hazırlanırken ve buna benzer hallerde kadınlar, saçlarını ne yapacaklarını bilmezler. Hattâ, saçları bozulmasın diye, istedikleri zaman yıkanamazlar bile... Ama, elbette ki her derdin bir çaresi vardır. Gerçi bir kadının, hele protokolde yer işgal eden bir kadının, dağınık ve yapılmamış saçla dolaşması yakışık almaz ama, bunun çaresi de, herhalde, berberi çanta gibi yanda taşımak değildir.

Prensip olarak kabul edilmelidir ki, her kadın, her an şık, zarif, güzel olmakla görevlidir. Toplum, bir kadında herşeyi affeder de, sallapati dolaşmayı, bakımsızlığı asla affetmez. Özellikle baş, şıklığın en önemli bir faktörüdür. Gazete ve dergilerin "Kadın" sütunlarında şu sözlere sık sık rastlanır: "İstersen basma ile dolaş, fakat saçların yapılı olsun", "Otuz yaşından sonra kadının en büyük düşmanı, bakımsız saçtır", "Saçların yapılmamışsa, ne yaparsan, yap, güzel olamazsın", "Dost basa, düşman ayağa bakar", "Kocana bigudili gözükme, ama bigudi takmayı da ihmal etme"... gibi.

Çağımızın büyük keşiflerinden biri de, bu bakımdan, takma saçlar ve "postiş" denilen ek saçlardır. Kadınların, dış gezilerde, kendilerine ve taşıdıkları göreve lâyık bir şekilde dolaşabilmeleri, hattâ denize girebilmeleri, hastahaneye yatabilmeleri veya doğuma hazırlanabilmeleri için yapabilecekleri en kolay şey, yanlarında bir veya birkaç tane takma saç bulundurmaktır. Bunların "peruka" denilen tipleri, uzun zaman taşındığı takdirde başı terletmekle beraber, en kolay kullanılanlarıdır. Peruka, başa olduğu gibi geçirilir ve banyodan çıkan kadın, bir saniyede, en itinalı bir berberden çıkmış gibi olur.

Perukalar çeşitlidir. İpek gibi gerçek saçlardan yapılmış perukalar vardır. Ama, hiç boya istemiyen, tabii saçlardan yapılmış bu perukalar çok pahalıdır. Örneğin en güzel, en pahalı siyah perukalar, geyşaların ihraç ettikleri saçlardan yapılmaktadır. Özellikle boyanmamış sarı veya kumral saçı, taşıyacak olanın saçına uydurmak ve taşıyacak olanın-saçını aynı renge boyayıp tutturmak oldukça pahalıya mâl olmaktadır. Onun için, saçlara ek olarak tepeden takılan, kâhkül Veya kuyruk yerine, yahut tabii saç şeklinde kullanılan ek saçlar, postişler de ucuz değildir. Postişler, kullanma bakımından daha kolaydır. Başın tümünü içine almadığı için, çok daha sıhhidir ve başa hiçbir rahatsızlık vermez. Takması da zor olmamakla beraber, takanın az veya çok becerikliliğine bağlıdır. Örneğin, tepeden uzun olarak takılan bir postiş, iyi takılırsa, çok tabiî durur ve takma olduğu hiç belli olmaz. Özellikle deniz mevsiminde, saçlarını ıslatmaktan vazgeçmiyen kadınların can kurtaranıdır.

Postişler, kısa, uzun topuz, kâhkül olarak, gece ve gündüz kullanılabilir. Hele, gece birkaç bigudi takılırsa, hiç bozulmaz, saç gibi fırçalanır, pırıl pırıl durur. Şık bir kadın, birkaç takma saç veya postişle beraber geziye çıkarsa, berbere filân ihtiyaç duymaz.

Saç. gizleyen şapkalar

Gezide, denizde veya hastalık halinde şık olmanın ve daima muntazam görünmenin bir başka çaresi de, saçları gizleyen şık şapkalar edinmektir. Parisli büyük terzilerin defilelerinde, elbiselere uygun şekilde hazırlanan çiçekli düz, renkli

yaz şapkaları, kadınları hem iki saniyede en mükemmel şekilde giydirmekte, hem de çok şık göstermektedir. Günün her saatinde bu tip şapkaları kullanmak da mümkündür.

Yazın en çok moda olan biçimler, bütün başı içine alan, yumuşak kumaşlardan yapılmış, ufak çiçeklerle süslü şapkalardır. Bunların çeşitleri vardır. Kışın çorap nasıl ki kıyafetin tamamlayıcı unsuru ise, yazın bu şapkalar da çıplak elbiselerin tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir.

Takma saçlara ve kumaş şapkalara rağmen bazı kadınlar saçlarını göstermeyi tercih ederler. Bu kadınların, tatile veya geziye çıkmadan önce berberin kursundan geçmeleri, üç veya dört bigudi ile saç düzeltmeyi öğrenmeleri şarttır. Gerçekten, berber saçı ona göre keser ve akşamdan takılan birkaç bigudi ile saç, derhal şekil alır. Yumuşak bigudiler, gece yatarken takılmaya elverişlidir, hiç acıtmaz. Üstelik, bunları şık bir file ile örtmek, böylece yatak şıklığını korumak da mümkündür.

Bile bile..

Türkiyenin oldukça zengin ve üstelik bazı turistik imkânlara kavuşmuş, oldukça mutlu sayabileceğimiz bazı ilçelerinde birkaç gün geçirdikten sonra, insan, büyük şehirlerimizi taran gecekondu âfetinin nedenlerini, kitaba, rakama bakmadan, öyle uzun boylu ekonomik araştırmalara başvurmadan anlayabiliyor. Örneğin Alanya gibi, dünyanın cenneti, oldukça müreffeh, yeni yeni imkânların eşiğindeki umutlu ve mutlu bir ilçenin gece görünümü, Ankaranın gecekondu bölgelerinin gece görünümünden çok daha sönük. Evlerin çoğu ya ışıksız, ya da elektriği kullanamayacak derecede yoksul. Şimdi, Anadolunun ışıksız, yolsuz, susuz köylerini düşünürsek, değil kışlık katığını, kışlık kuru ekmeğini dahi bulamama kaygısı içindeki köylünün, yorganım sırtlayıp, düşlerine giren "ağasız köy" hayali peşinde göç etmelerini anlamamak mümkün değildir.

Bugün iktidardaki politikacılar, Türkiyenin gerçeklerini acı bir dille yansıtan sanatçılara, yazarlara ve, Tanrıya şükür, cesaretle bunlara katılabilen politikacılara kızıyorlar, Türkiye, oldum olası böyleydi. Neden, birden herkes bu daraca karamsar oldu? Düzen değişikliği ile istenen nedir?" diye soruyorlar.

Evet, Türkiye, oldum olası böyleydi. En bol İmkânlar İçinde sefalet ve açlık çemberini bir türlü kıramadı, kendi bağrından yetiştirdiği aydınlar onu sırtından yurdular, özlediği uygarlık seviyesine bir türlü ulaşamadı. Ama dün, böylesine umutsuz değildik. Türkiyenin yoksulluğunun nedenlerini dün, gereği katlar bilmiyorduk. Ayağı çıplak çocuğun, avurdu avurduna geçmiş köylünün, açın, çıplağın ıstırabında, tasidiğimiz sorumluluk payını ölçemiyorduk. Demokrasinin en büyük faydası, bence, bilmediklerimizin su yüzüne çıkmasına yardımcı olmasıdır. 1950-60 arasındaki çetin siyasi mücadelenin attığı tohumlar İra bu toprakta yeşeren 1960 ihtilâli, Türkiyenin ıstırabının nedenlerini, artık, şüphe götürmeyecek derecede ortaya çıkarmıştır. On yıllık kalkınma plânını şu veya bu noktadan tenkit etmek, yeterli bulmamak belki münı kündür. Fakat bu plân, Türkiyenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal çıkmazı, gerçekçi bir şekilde dile getirmiştir. Çarelerini ise, teferruatta hatalar bulunla da, ana hatlarıyla, bilimsel yoldan, herhangi bir politik kaygıdan uzak, bütün açıklığıyla göstermiştir. Üstelik, o beğenmediğimiz koalisyon hükümetleri devrinde köylü ve kentli bu plâna inanmış, ona belbağlamış, Türkiye yavaş veya hızlı, plânlı,ve gerçekçi bir kalkınma yoluna girmiştir. Ben, bu devirde, birçok köyde, yarının ekmeğinden emin olmıyan köylünün plâna güvenle baktığına tanık olmuştum. Hatırlıyorum; Marmaranın İlhanlar köyünde, bir balıkçı kahvesindeki köylüler, "Yolunuz var mı?" sorusunu, hep bir ağızdan "Yok! Ama, plânda var. İki yıl sonra yapılacak" diye cevaplandırmışlardı.

Şimdi, bildiklerimizden geri dönmek durumunda bırakıldığımız için, umutsuzuz. Örneğin, Türkiyede bütün gerekli araştırmalar yapılmış ve toprak reformu gerçekleştirilmeden Türkiyenin kalkmamıyacağı gerçeği, inkâr kabul etmez şekilde ortaya çıkmıştır. Devlet Plânlama Teşkilâtı raporlarına göre de, Türkiyede işlenebilir toprakların yüzde 61.5'i, toprakla uğraşanların yüzde 20'sinln elindedir; geriye kalan yüzde 80 ise, ekilebilir toprakların yüzde 38.5'ini paytaşmak durumundadır. Bu sonuca göre, yuvarlak olarak 300 bin aile, tamamiyle topraksızdır ve ağa elinde esaret hayatı sürmektedir. Gene yuvarlak rakam 400 bin aile, ortalama 3 dönüm araziye sahiptir ve çoğalan çocuklarıyla bu topraktan geçinmeğe çalışmaktadır. Oysa, 491 ailenin elinde 4 milyon 56 bin dönüm arazi bulunmaktadır.

Yapılan araştırmalar, köylüye kuru bir toprak dağıtımının hiçbir şey getirmiyeceğini, bunun, toprağı işleyecek araçlarla, tarım reformu ile, kooperatif' ellik ve kredi dağıtımı eşitliğiyle desteklenmesi gerektiğini bir bir ispatlamışken, şimdi, iktidardaki partinin, devlet hazinesine alt bir miktar toprağı köylüye dağıtmağa kalkması, sadece yetersiz değil, ayni zamanda zararlı ve umut kırıcıdır. Çünkü bu, yalnızca köylünün işine yaramamakla kalmıyacak, başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûm olduğu için, toprak reformu inancını kökünden kazıyıp, ağanın ekmeğine yağ sürecektir. En tehlikeli şey, yapılacak işi yapmamak değil, yapar görünüp, o konuda beslenen umutlan kökünden söküp atmak, Türkiyeyi kurtaracak tedbirleri dejenere etmektir.'

Jale CANDAN

S i N E M A

Festivaller

Venedik 1967

yenedik Festivali bu yıl, gösteri olarak, yirmisekirinci defa tekrarlanmakla birlikte, yaş olarak -festivallerin en yaşlısı sıfatıyla-, otuz beş yılını doldurmaktaydı. Gerçekten de, 1932 yılında sinema dünyasının en büyük festivali olarak başlatılmakla birlikte, ilk yıllar iki yılda bîr yapılmasından, İkinci Dünya Savası sırasında da bir süre ara verilmesinden dolayı, otuzbeş yılda yirmisekiz gösteri yapılabilmişti. 1932'den bu yana Venedik Festivalinin çehresi oldukça değişmiştir. Önceleri festivalin ödülleri seyirciler arasında yapılan referandumla dağıtılıyordu, sonra ortaya uluslararası jüri çıktı. 1937'de festival, "Sinema Sarayı"na taşındı. Ama bu taşınmadan sonra Venedik Festivali artık eski parlaklığını ve uluslararası niteliğini de geçici olarak kaybetmişti. Çünkü dünya savaşının ufukta görünmesiyle birlikte, siyasî • askerî alanda kurulan nazi - faşist mihveri, mihver dışı ülkelerin festival dışı kalmalarıyla sonuçlanmıştı. Savaştan sonra Venedik, en esiri ve en büyük festival olmak niteliğine yeniden kavuşmakta gecikmedi. Festivalin kuralları ise her yıl değişerek biraz daha sıkılaştı, nihayet Prof. Chiarini'nin birkaç yıldır süregelmekte olan "diktatörlüğü"nde "en çetin" festival olmak özelliğini kazandı. Bugün Venedik Festivalinin son uluslararası jürisinin takdirini kazanmak değil de, yarışmaya kabul edilmek için ilk elemeyi atlatmak bile başlıbaşına bir başarı sayılmaktadır. Sınırlanan film sayısıyla -12 veya 14- birlikte sınırlanan ödül sayıları -bir büyük ödül: San Marco Aslanı, bir özel ödül: Gümüş Aslan, iki en iyi oyuncu ödülü: Volpi kupası- bu yarışmayı daha da çetin kılmaktadır. Nitekim bu yıl, özellikle her festivalde boygösteren ve Venedik Festivallerinde sık sık başarı kazanan üç büyük ülke -Birleşik Amerika, Japonya ve Sovyetler Birliği- elemedeki bu sıkılık dolayısıyla yarışma dışı kalmışlardı. Öte yandan Prof. Chiarini, asıl yarışma dışında yarışmalı ve yarışmasız başka gösteriler de düzenliyerek, festivalin bu fazla "akademik" havasını unutturmaktadır. Örneğin bu yıl, festivalin asıl yarışmasına katılan 12 filmin yaranda, "ilk eser yarışması" adıyla düzenlenen ikinci yarışmaya da ilgi çekici filmler katılmıştı. Fransız yönetmen Christian de Chalogne'un, Fransaya hayatlarını kazanmak için gelen Portekizlilerin dramım anlatan "O salto - Sıçrama "sı, batı almanyalı genç yönetmen Johannes Schaaf'ın suçlu gençler konusunu ele alan "Tatovvie - rung - Dövme"si bunlardandı.

Bir başka gösteri, "kültürel; yönden taşıdıkları Önem" dolayısıyla seçilen dört filmin katıldığı gösteriydi. Bunlar fransız yönetmen Robert Bresson'un "Mouchette - Mouchette"i, Jean Rouch'un "Jaguar"!, François Reichenbach'ın "Je suis le Mexique - Ben Meksikayım"ı, bulgar yönetmen Grişa Estrovskinin "Sapış"ıydı. Macar yönetmen Gyorgy Revesz'in "Bir aşkın üç gecesi" ile italyan yönetmen Tinto Brass'ın "Kesik soluk"u festivale yarışma dışı katılıyordu. Nihayet bu yıl ölen Disney'i anmak için festival boyunca her gün bir Disney filmi gösterilmekteydi.

Başa güreşenler

Festivalin asıl yarışmasına katılanlara gelince, bunlardan birkaçı -italyan yönetmen Nanni Loy'un çocuklarla dolu bir apartmanda yaşıyan evli genç bir çiftin macerasını anlatan "II padre di famiglia - Aile reisi", çek yönetmen Karel Kachyna'mn bir rahibeyi konu alan "Noç nevesti - Rahibenin gecesi", ingiliz yönetmen Jack Clayton'un anneleri ölünce yetimhaneye kapatılmamaları için bu ölümü gizlemeye çalışan yedi küçük çocuğun öyküsünü anlatan "Our Mother's House - Annemizin evi", fransız yönetmen Jean Luc Godard'm Patisteki "Maocu gençlik"! ele alan "La cbinoise - Çinli kız"ı ve yunan yönetmen Niko Papatakisin iyiniyetli ama başarısız "Düzensizlik çobanları"- bir yana bırakılırsa, öbürleri aşağı yukarı başa güreşen güçte filmlerdi. Ancak, bunlardan da kiminin, ünlü bir edebi eserden uyarlandığı için, bu eserle, mukayese edilmek talihsizliğine uğraması; kiminin, günümüz dünyasının çekişme konusu cilan göiüşlerini ele aldığından dolayı, bu açılardan değerlendirilirken herkesin dünya görüşüne göre başka başka yargılar giymesi, bu başa güreşmeyi gerçekte çok zaman ikinci plâna attı, bundan da en kazançlı çıkan, festivalin büyük ödülünü kazanan "Belle de jour - Gündüz güzeli" oldu.

Uyarlandığı edebî eserle karşılaştırılmak talihsizliğine uğrayan filmler fransız yönetmen Serge Ro-

Catherine Deneme "Gündüz güzeli"nde
Çözülmeye çalışılan cinsel sır

ullet'nin Jean - Paul Sartre'ın hikâyesinden uyarladığı "Le mur - Duvar" ile daha büyük ölçüde, italyan yönetmen Luchino Visconti'nin Albert Camus'nün romanından uyarladığı "Lo straniero - Yabancı" idi. "Duvar", üstelik, senaryonun hazırlanışına yazarının katılmasına rağmen herhangi bir ödül kazanamadı. Festivalin ve sinemaseverle'rin büyük bir merakla beklediği "Yabancı" da aynı sonuçla karşılaştı.

İdeolojiler yarışıyor

Yarışmaya katılan filmlerden üçü, aşağı yukarı aynı konuyu, hattâ aynı terimlerle ele almaktaydı. Bunlardan biri, Godard'ın yukarıda sözü edilen "Çinli kız"ıydı. İkincisi, italyan yönetmenler Paolo ile Vittorio Taviani'nin "I sovversivi - Yıkıcılarıydı. "Yıkıcılar"da, günümuz İtalyasında, yaşadıkları toplumla çatışan dört kişinin özel hayatları ele alınmaktaydı. Fakat, aynı konuyu ele almakla birlikte, en başarılı olanı, Marco Bellocchio'nun "La Cina e vicina - Çin yakındığıydı. Godard'ın ve Taviani'lerin aksine, Bellocchio çok daha açık ve somut örneklerle çağdaş italyan toplumundaki ideolojik çatışmanın içyüzünü ortaya koymaktaydı. Bellocchio'nun filmi, böylelikle, aynı zamanda italyan toplumunun da sert bir eleştirisi olmak niteliğini kazanıyordu. "Çin yakındır "ın başlıca kahramanları, kendisi bir büyük burjuva olduğu halde sosyalist partisinden adaylığını koyan bir siyasetçi, bu siyasetçinin şehvet 'delisi kızkardeşi, yine bu siyasetçinin kendisine önem verdirtmek için Çin taraflısı geçinen erkek kardeşi, burjuvalaşmaktan başka bir amaçları olmayan ve buna şantaj yoluyla erişen genç sosyalistlerdi. Filmin ilk bakışta tuhaf gelen adını da, Bellocchio filminin ana düşüncesini açıklıyan şu görüşle aydınlığa çıkarıyordu: "Çin, çok yakın olduğunu sananlar için epeyce uzak, çok uzak olduğunu sananlar için epey yakındır."

Yukarıdaki talihsiz iki filmin sınıfının dışında kalan macar yönetmen Zoltan Fabrinin "Utoszezon - Mevsim sonu" adlı filmi belki de Luis Bunuel'in "Gündüz güzeli"ni atlatarak birinci olacaktı, fakat Fahrinin filmi de, oldukça siyasî bir tartışmaya yol açtığından, bu şansım kaybetti. Fabrinin "Mevsim sonu", geçen savaşta bir musevi ailesinin tutuklanmasına sebep olduğuna kendini gittikçe daha çok inandıran yaşlı bir adamın önce komedi olarak başlıyan, sonra drama dönen hikâyesini anlatıyordu. Yaşlı adam, sonunda intihara kalkışıyor, ancak dostlarının kendisini güçlükle masumluğuna inandırmalarıyla bundan vazgeçiyordu. Çağdaş macar yönetmenlerin en önemlisi sayılan Fabrinin filmi, bütün başarısına rağmen, İsrailin protestolarından kurtulamadı. İsraile göre, filmin baş kahramanını oynıyan Antal Pager "ünlü bir nazi" idi, bu ünlü naziye yahudi aleyhtarı rolünü oynatmakla Fabri büyük bir "hafiflik" göstermişti, film "yahudiler için küçültücü"ydü.

Festivalin galibi

Bundan dolayı, büyük ispanyol yönetmen Luis Bunuel'in "Gündüz güzeli"nin, festivalde bütün rakiplerini atlatması kolay oldu. Kaldı ki Bunuel, hemen bütün büyük eserlerindeki özellikleri "Gündüz güzeli"nde de gösteriyordu. Bunuel'de bir tutku halinde olan "burjuvazinin cinsel bunalımı", "Gündüz güzelinde başlıbaşına bir konu olarak inceleniyordu: Genç, güzel, varlıktı, kısacası "her şeye sahip" bir kadı---, görünüşte hiç bir makul sebep yokken, kendisini "amatör fahişelik" denebilecek kadar azgın cinsel maceralara atması..

S P O R

Hakemler

Korkunç bir iddia

Ankara Otelindeki -bundan iki hafta önce yapılan- basın toplantısında, Bolu senatör ve milletvekilleri, Devlet Bakanı Kâmil Ocaka, Futbol Federasyonu Başkanı Orhan Şeref Apaka veryansın ediyorlardı. Sözü biri bırakıyor, öbürü alıyor, Boluspor - İzmirspor karşılaşmasının sonunda çıkan olayda Bolusporun suçu olmadığı belirtiliyor; bu suçsuzluğun Federasyon tarafından kabul edilmesine rağmen Bolu Stadının iki ay süreyle kapatılmasına akıl erdirilmediği söyleniyordu.

Boluspor Başkanının da bulunduğu bu basın toplantısında her söz alan, "Benim sporla ilgim fazla değil, ama bu olay karşısında susamazdım" diyerek konuşmaya başladı. Herşey bir yana, Bolu milletvekilleriyle senatörlerinin susmamaları gerektiği bir gerçekti. Bolunun Türkiye Ligindeki tek temsilcisi cezalandırıldığına göre, sporla siyasetin birbirine karıştırıldığı bir toplumda Bolusporu savunacak, yatırım yapmağa çalışacak kişiler elbette ki, Bolunun milletvekilleriyle senatörleri olacaktı. Toplantıda bulunan spor yazarları, bu konuşmaları dikkatle dinlediler, fakat Çok az not aldılar. Çünkü sporla ilgileri bulunmadığını daha söze başlarken belirten konuşmacılar hep aynı şeyi tekrarlamışlardı.

Toplantının sonuna gelinmişti ki, toplantıyı düzenleyenlerden biri, beklenmedik bir çıkış yaptı. "Benim için ne derlerse desinler" diye söze başlayan parlâmento üyesi, sözlerine şöyle devam etti: '

"— Arkadaşlar, bu memlekette hakemler para almağa devam ettikleri takdirde olayların önü alınamıyacaktır! Olayları hazırlayan, hakemlerdir."

Bu sözler karşısında irkilen spor yazarları, hemen kaleme sarılmışlar, not almağa başlamışlardı. Spor yazarları, konuşanın kim olduğunu birbirlerine sorarlarken, konuşmacı kendini takdim etti:

"— Yazın arkadaşlar! Ben hiçbir şeyden çekinmem. Adım, Rahmi Arıkan!.."

Rahmi Arıkanın sözleri, toplantiyi düzenleyenler arasında da şaşkınlık yaratmıştı. Çünkü, Bolusporun savunmasını yapmağa çalışan bir senatör, şimşekleri onların üzerine çekiyor, hakemlerin maç sattıklarını açıkça söylüyordu.

Hakemler niçin susarlar?

Toplantının sonunda, öbür Bolu milletvekili ve senatörleri, bu sözlerin Boluspor için yararlı olmıyacağını, Rahmi Arıkanın istemeyerek böyle konuştuğunu ileri sürdüler, ve spor yazarlarından, bu bölümü çıkarmalarını istediler. Ama bir gazeteci için bu sözler gerçekten ilginçti. Bir parlâmento üyesi, hakemler hakkındaki düşüncesini, kızgınlık sonucu açığa vurmuştu. Hem, konuşmasının başında da, kimseden çekinmediğini belirtmişti Başta Devlet Bakanı Kâmil Ocak ve Futbol Federasyonu Başkam Orhan Şeref Apak olmak üzere, hiçbir yetkili de çıkıp, hakemleri savunacak tek söz söylememişti. Bir senatör, çekinmeden, hakemlerin parayla maç sattıklarını iddia ediyordu ve sporumuzun en ileri gelen kişileri buna cevap vermiyor, susuyorlardı! Sanki onlar da hakemler hakkında aynı görüşe sahiptiler. Bu arada, Orhan Şeref Apaka, Tunusa gitmeden önce düzenlediği basın toplantısında bu konu hatırlatılmış, Apak kaçamaklı cevap vermişti.

Devlet Bakanı Kâmil Ocak da, Futbol Federasyonu Başkanı Orhan Şeref Apak da hakemleri yalnız bırakabilirlerdi. Fakat hakemler niçin susuyorlardı? Hele konuşmak için türlü bahaneler yaratan, her yerde hakemlerin biricik koruyucusu olduğunu söylemekten çekinmeyen Türkiye Futbol Hakemleri Birliği Genel Başkanı Sakarya milletvekili Muslihittin Gürer neredeydi? Bir yönetici, bir hakemin, bir karşılaşmadaki hatasını ileri sürse, Muslihittin Gürer susmak bilmezdi. Hakemlere nasıl dil uzatılabilirdi, bu yönetici kim oluyordu? Oysa bu defa bir AP'li senatör çıkmış, hakemlerin parayla maç sattıklarını iddia etmiş ve Muslihittin Gürer, cevap vermek cesaretini gösterememişti. Bu durum, Muslihittin Gürere son yıllarda çok candan bağlarla bağlanan bazı Ankaralı hakemlerin bile dikkatinden kaçmadı.

Muslihittin Gürer belki, ikazlardan sonra, bu konuda konuşmak cesaretini kendinde bulacak, onunla birlikte Devlet Bakanı Ocak ve Öbür spor yetkilileri de hakemleri savunmak isteyeceklerdir. Ancak, bu cevapların artık bir değer taşımıyacağı da bilinmelidir.

Muslihittin Gürer
Ne ses, ne soluk.. .

Futbol

Akdeniz Oyunları

Büyük ilgi gören Akdeniz Oyunları, haftanın başındaki Pazar günü Tunusta kapandı. Tunusa gönderdiğimiz sporcular, yurda 9 altın madalya ile dönüyorlar. Bu madalyaların hepsi de güreşçiler tarafından kazanıldı.

Aslında, kafile Tunusa yolcu edilirken, güreşçilerin ve birkaç boksörün dışında, sporcularımızdan altın madalya beklenilmiyordu. Greko - romende 4, serbestte de 5 altın madalya kazanan güreşçilerimiz, Akdeniz Oyunlarında adımızı duyurdular. Bunun yanında, dört boksörümüz gümüş madalya kazandı; futbol, basketbol ve voleybol takımlarımız ise yarı final oynadılar.

Akdeniz Oyunları geride kaldı. Ancak, Akdeniz Oyunları öncesi başlayan amatörlük - profesyonellik meselesinin spor meraklıları arasında uzun süre tartışılacağı da bilinmektedir. Akdeniz Oyunları öncesi kadrodaki futbolcuların biri hariç, hepsinin futboldan küçümsenmeyecek bir kazanç sağladığını ve dola-

yısıyla amatör olamıyacaklarını ileri süren gazeteler, bu gerçeği en küçük ayrıntılarına kadar ortaya sermek için Akdeniz Oyunlarının kapanışını beklediler.

Tunusa hareketten birkaç gün önce, bu yayınlan, basının kendisini sabote etmesine bağlayan Futbol Federasyonu Başkam Orhan Şeref Apakın, yurda döner dönmez ilk işi, amatör futbolcuların transferim açmak olacaktır. Çünkü artık bugün Sân bir Fuadı, bir Faruğu, bir Selçuğu veya Mümini amatör olarak yutturmak zamanı geçmiştir. Apak, bu takımı bile Tunusa götürene kadar ne eziyetler çektiğini çevresindekilere söylemekten kaçınmamıştır.

Tatlı bir konuşma

Orhan Şeref Apakın, 12'ye karşı 13 oyla futbolda Akdeniz Oyunlarına katılmamızı kararlaştıran Milli Olimpiyat Kurulunu inandırması kolay olmamıştır. Bunun ardından da, gazetelerin yayını üzerine Apak, kendini savunmak için, herzaman olduğu gibi, kaçamaklı cevaplarla vakit geçirmiş ve Amatör Millî Takımın Tunusa gitmesini sağlamıştır. Apaka göre, içlerinde 100 bin lira alanın da bulunduğu bu futbolcular, amatördüler. Gazeteciler ken disini sevmediklerir için, çalışma. ları sabote etmek amacıyla, böyle bir iddia ortaya atmışlardır. Özellikle Tunusa hareketten önce yaptığı basın toplantısında Orhan Şeref Apak, bazı gerçeklerin ortaya çıkmasından çekindiği için, gazeteçilere saldırma yolunu seçmiştir. Futbolcuların profesyonel olduklarını gerektiği yerde kabul etmek agoranda kalan ve "Elimizde bu futbolcuların amatör lisansları bulunduğu için bu futbolcuları amatör kabul ediyoruz" demekten çekinmeyen Futbol Federasyonu Başkanı için, yurda döndükten sonra yapıla cak tek şey, susmaktır. Ancak Apakın, kolay susacak bir kimse olmadığı bilinmektedir. Apak, haklı görüneceği tek bir taraf olmamasına rağmen, Tunusa gitmeden önce bu konuyla ilgili olarak basın toplantısı yapmamış mıdır? Bu basın toplantısında spor yazarlarıyla Apak arasında geçen şu konuşma bile, Apakın kendini savunmak için ne durumlara düştüğünü göstermektedir. Bir spor yazarıyla Apak arasında geçen bu konuşma şudur:

"__ Orhan bey, yani siz bu futbolcuların amatör olduklarına, futboldan geçimlerini sağlamadıklarına inanıyor musunuz?"

Orhan Şeref Apak
Lâfa sınır yok!

" —Elbette, bu futbolcular amatör lisanslıdır!"

"— Peki, bu futbolcular içinde sözleşme imzalayan yok mu?"

"— Var, fakat sözleşmeleri kabul edilmediği için lisansları verilmedi."

"— Kabul edilmeyen sözleşmeler nasıl yürürlükte olabilir? Örneğin, bu futbolculardan bazılarının sözleşmeleri son buldu, geçen Temmuz ayında ikinci sözleşmeleri imzaladılar."

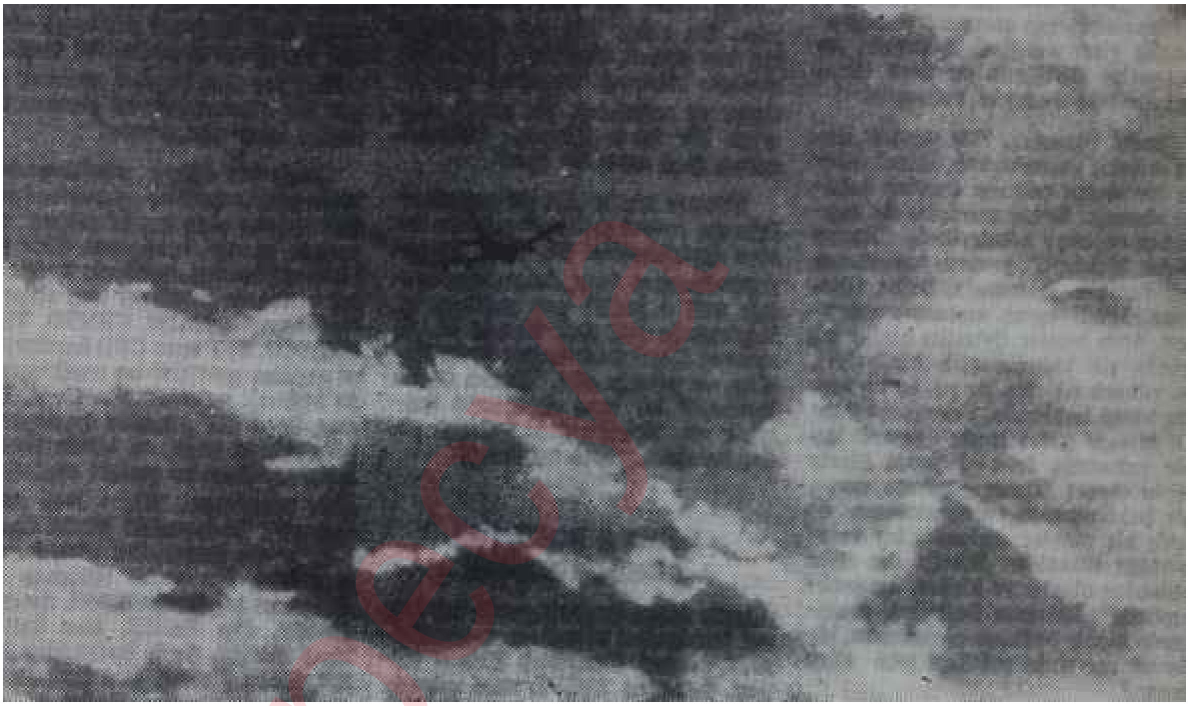
"— Olabilir. Merkez Danışma Kurulu bu hakkı bize vermiş, bunun hesabım Merkez Danışma Kuruluna sorun!"

"— Böyle bir yetki dünyada başka bir ulusta var mıdır?"

"— Sanmıyorum! Ama biz, herkese uymak zorunda değiliz.."

Orhan Şeref Apak, görüldüğü gibî, bu futbolcuların profesyonel olmadıklarım kesinlikle söyleyememiş, çoğunun Federasyonda sözleşmesinin bulunduğunu, ancak profesyonelliğinin Federasyon tarafından kabul edilmediğini kabul etmiş, "Merkez Danışma Kurulundan geçmiş bir yetkiyle bu futbolcuları amatör olarak durduruyoruz. Biz yönetmeliğin dışına çıkmıyoruz" demiştir. Apakın sözlerinden, "Merkez Danışma Kurulu bu konuda çoktan uyumuş, bize yetki vermiş, siz ortalığı niçin bulandırıyorsunuz?" demek istediği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bir baştan bir başa Birleşik Amerika... ancak bizimle.

Ne gün isterseniz sizi o gün götürürüz.

Önce sizi New York'a götüreceğiz. *Eğer California'ya gitmekte iseniz, New York'u ziyaretiniz, bilet ücretinize tek bir kuruş ilâve etmeyecektir. Bundan başka, günlük yeni jet seferlerimizden biri ile şimdi sizi New York'tan. doğruca, San Francisco'ya uçurabiliriz.* Bu yıl Birleşik Amerika'yı keşfetme yılıdır. PanAm seyahat acentelerinde bütün tafsilâtı bulabilirsiniz. Bizimle gittiğiniz yer neresi olursa olsun, mevcudun en iyisi ile uçtuğunuzu farkedeceksiniz. Bu da güzel bir histir.

Dünyanın en tecrübeli havayolu

PAN AM

(Manajans: 2854) — 368

K İ T A P L A R

HARBE GİDEN MEKTEPLİ

Bulat Okucavanın romanı. Türkçeleştiren, Galip Üstün. Gerçek Yayınevi, Aidatı dizisi, I. İsteme adresi: Cağaloğlu Yokuşu, Saadet İşhanı kat 4 - İstanbul. 84 sayfa 4 lira.

Bulat Okucava, 1924 yılında dünyaya gelmiş, Türkiyede hiç bilinmeyen bir sovyet yazandır. Memleketinde ününü daha çok şiirleriyle yapmış. Şiirlerini bir gitar eşliğinde okur ve hayranları tarafından, tıpkı "ye-ye"ciler gibi, çılgın gösterilere muhatap olurmuş. Banda alınmış gitar eşliğindeki şiirleri ise Sovyetler Birliğinin en ücra köşelerinde bile dinleyici bulurmuş.

Bulat Okucava, 1924 yılında, daha onsekiz yaşındayken, İkinci Dünya Savaşının çıkması üzerine askere alınmış. Savaş boyunca da cepheden cepheye gönderilmiş. "Harbe Giden Mektepli", yazarın yayınlanan tek romanı. Romanda, Bulat Okucava, kendi savaş anılarım anlatıyor. Ama bunlar öylesine anılar ki, içinde ne kahramanlık hikâyeleri, ne yüksek fikirler, ne şu, ne bu var. Bu kitap hakkında, Fransanın ünlü Le Monde gazetesinde yayınlanan bir yazısında Jean - Jacques Marie şöyle diyor: "Onun gözünde savaş, hiç beklenmeyen ve aptalcasına acıklı bir olaylar dizisidir, bir rastlantılar ülkesidir. Süssüz bir dille anlatılan olaylar ve kişiler, bu mekteplinin gözlerinin önünden, aralarında hiçbir bağlantı olmaksızın, bir duvar resminin şekilleri gibi akıp geçer."

Gerçekten de romanda, onsekiz yaşında okul sıralarından alınıp cepheye sürülmüş, bir havan bölüğüne numara eri olarak verilmiş, savaşın gürültüsü patırtısı ortasında ne yapacağını bilmez, ama her geçen gün biraz daha pişen, ölümden korkmaktan çok nefret eden, savaşın niye çıktığını, niye sürdürüldüğünü kestirememiş, gördüğü ilk kıza âşık, azıcık romantik, azıcık savruk, üstelik de beceriksiz bir erin hikâyesi anlatılmaktadır.

Uzaktan uzağa "Aslan Asker Şvayk"a benzeyen bir yeni asker tipi. Günün birinde yaralanan, ama bu yaralanmasını bile bir kahramanlık hikâyesi haline getiremeyen, cephe gerisinde durup dururken, bir uçaktan atılan bir mermi İle yaralanan ve hastahaneye sevkedildiği için, bataryasındakî öteki arkadaşlarıyla birlikte yok olup gitmekten kurtulan ve buna hiç şaşmayan, üzülmeyi bile unutmuş bir küçük asker...

Bulat Okucava, bir romandan çok bir uzun hikâyeyi andıran eserinde, ufacık ufacık ayrıntıları dahi korkunç bir ustalıkla kullanıyor. Ölümü anlatıyor ama, ölümü siz de yazarla birlikte öylesine olağan, öylesine şaşılmaz bir olay olarak karşılıyorsunuz ki, hayret etmemek mümkün değil. Cephede, top ateşleri arasında bir defa görülen bir yüz... Bir asker için çok önemli olan bir yemek kaşığının kaybedilmesinin hikâyesi. Kaçamak içki içmeler ve sarhoşluk. Bu arada başlayan bir karşı hücum... Velhasıl, savaşı rezil eden bir öykü.

Yazarın kitabı 1961 de yayımlandığında, sovyet makamları bunu hemen toplatmışlar. Bir daha da yayımlanmamış. Ama, daha yayımlandığı gün o kadar çok satılmış ki, Moskovada pek çok kişinin elinde mevcut. Kitabın yayımcısı Fethi Narinin de yazdığı gibi, "Harbe Giden Mektepti" bir kere okunmaya başlandı mı, bitirilmeden, kolayca elden bırakılmayacak bir kitap.

DÜNYA POLİTİKA ANSİKLOPEDİSİ

Ahmet Angın başkanlığında bir kurul tarafından hazırlanmış ansiklopedi. Akşam Kitapçılık Şirketi yayım, İstanbul 1967. İsteme adresi: Akşam gazetesi, Kitapçılık Şirketi İstanbul. 572 sayfa, 20 lira.

Ülkemizde en çok eksikliği duyulan kitaplar, ansiklopedilerdir. Sıkıştığınız zaman hemen el atabileceğiniz, aradığımız konuda iyi kötü bir bilgi sahibi olabileceğiniz ansiklopediler veya el kitapları. Batıda, özellikle de Fransa ve Amerikada çok yaygın olan, çeşitli konulardaki ansiklopedik yayınlar, memleketimizde ancak yeni yeni yayın alanma girebilmektedir. İşte bu büyük eksikliği gören bir yayınevi, Akşam Kitapçılık Ticaret Limited Şirketi, bir zamandanberi bu ihtiyaca cevap verecek bir seri yayına girişmiştir. Bu yayınevinin çıkardığı "Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi", "Kadın Ansiklopedisi" gibi ansiklopedilerden ve kültür yayınlan içinde yer alan "İhtilâller tarihi"nden sonra şimdi de piyasaya "Dünya Politika Ansiklopedisi" adlı yeni bir ansiklopedi çıkmıştır.

"Dünya Politika Ansiklopedisi", öyle, adına bakılıp da, "Aman, bana ne politikadan?" denilecek cinsten bir kitap değildir. Bu ansiklopedide yer alan bilgiler, aydınım diyen her insanın bilmesi gereken konuları içine almaktadır.

Geniş bir dünya ansiklopediler bibliyografyasından yararlanılarak hazırlanmış olan bu, gerçekten çok yararlı eserde, herşeyden önce bulabileceğiniz şey, harflerle ifade edilen birtakım isimlerin tam anlamıdır. Örneğin, NATO, CENTO, TDK, UNESCO, BİT veya CED harflerinin ne anlama geldiğini bu ansiklopedide bulmak mümkündür. Gene, İsadan önce 500 yılından başlayarak, yeryüzünde yapılmış bütün ihtilâllerin tarihleri ve yerleri ansiklopedide mevcuttur. 1911 - 1966 yıları arasında Türkiyedeki bütün önemli olaylar da kronolojik olarak sıralanmıştır. Bir başka bölümde ise dünyanın büyük ihtilâlleri, Amerika İhtilâli, Çin İhtilâli, Rus İhtilâli, Nazi İhtilâli, Şeyh Bedreddin İhtilâli, Küba İhtilali gibi ihtilâller özet olarak anlatılmaktadır.

Türkiyede aydınların en çok zorluk çektikleri konulardan biri de, birtakım kuruluş, deyim ve terimlerin tam karşılığını bilememektir. Örneğin, Bandung Knoferansı nedir? Barış ne anlama gelir? Bamboo Perdesi nedir? Destur Partisi hangi ülkededir, prensipleri nelerdir? Devalüasyon, enflasyon, kuyruk kelimeleri politik, ekonomik olarak hangi anlamları taşırlar? Dünya ülkeleri, bu ülkelerin siyasal yöntemleri, nüfusları, bu ülkeler üstünde yaşayan ırklar, konuştukları diller, inandıkları dinler... Bütün bunların karşılıklarını ansiklopedide kolayca bulmak mümkündür.

Ansiklopedinin bir büyük bölümü ise, dünya hakkında geniş bilgiye ayrılmıştır.

İlhami SOYSAL

ARAŞTIRMA

Lenin

"Ölümünde bile büyük.."

Vladimir Lenin öldü. Can düşmanları 'arasında bile, gerçeği görebilenler, onun şahsında, dünyanın, dehayı en iyi temsil eden bir büyük adamını kaybettiği noktasında birleştiler. Bu muhteşem imâna saygılı bir hayranlık ifade etmekten kendini alamıyan alman burjuva gazetesi "Prager Tagblatf', Leninle ilgili makalesini şu sözlerle bitirmektedir:

"Lenin, ölümünde bile büyük, erişilmez ve müthiş görünüyor."

Makalede kullanılan dil, bu sözlerin, "düşmanın cesedi insana dama iyi kokar" vecizesinin ifade ettiği anlamda, acı bir fizyolojik zevkten ilham alınmadığını göstermektedir. Bu sözler, endişe verici, tehlikeli bir adamın dünyayı terketmesiyle insanların duyabilecekleri sevincin ifadesi de değildir. Hayır, bu makalede ağırlığını duyuran, asi: bir insanlık gururudur.

Göçmen rusları temsil eden basın ise, Leninin ölümündeni söz ederken, rus hayatının, rus iradesinin ve rus düşünce hayatındaki cüretin bu en büyük temsilcisi karşısında, ne yazık ki, burjuva gazetelerinin gösterdikleri saygıyı bile gösterme güç ve inceliğini kendinde bulamamıştır.

Bana gelince, bana göre Lenin, sadece, pratikte kendisinden önce hiç kimsenin düşünüp tasarlamaya bile cesaret edemiyeceği bir amaca yönelmiş, iradenin hayret verici mükemmellikte bir sembolü değil, Büyük Petrolar, Mişel Lomonossovlar, Leon Tolstoylar ve onlarla aynı çaptaki daha başkaları gibi, rus tarihinde birdenbire ortaya çıkan, efsanevî denilebilecek, deha ve çok büyük irade adamlarından, hattâ "aziz'lerden biridir. Öyle sanıyorum ki, bu çapta insanlar ancak, tarihi, örf ve adetleri ile bana daima "Sodome ve Gomorhe"yi hatırlatan Rusyada mevcut olabilir.

Benim için Lenin, insanlığı, çağımızın iğrenç kargaşalığından, boğucu ve çürük bir statükoculuğun kokuşmuş, kanlı bataklığından kurtaracak yolu kendi aleviyle aydınlatmak uğruna kalbini göğsünden koparıp alan bir adam, bir efsane kahramanı gibidir.

Liderlik çetin iştir!

Onun portresini çizmek, çetin bir iştir. Balık nasıl ki pulları ile beraber düşünülürse, Lenin de öylece, sözleriyle, fikirleriyle, eylemiyle birlikte bir bütündür. O, sözleri kadar sade ve doğruydu. Her türlü gösterişten uzak kahramanlığı, rus aydınında ve. yeryüzünde hakkaniyetin kurulabileceğine inanan ihtilâlcide görüldüğü gibi, dünyevi zevklerden arınmış bir feragat şeklinde idi. Onun kahramanlığı, insanlığın mutluluğu uğruna yılmadan çalışabilmek için dünyanın bütün zevkterinden, gösterişlerinden vazgeçmiş bir kimsenin kahramanlığı idi.

Bir akşam Lenin, Moskovada, E. P. Peşkovanın evinde, İsaie Dobrowein'den Beethoven'in sonatlarını dinliyordu. Birden,

"— Ben, dünyada, Appassionato kadar güzel, ruhu etkileyen birşey bilmiyorum. Bunu, hergün, zevkle dinliyebilirim. Bence bu, insanüstü, hayret verecek kadar güçlü bir müzik. Belki biraz safça ve çocukça bir duygu ama, onu her dinleyişimde, demek, insanlar böyle harikalar da yaratabiliyorlar!. derim" diye konuştu ve sonra gözlerini yarıyarıya yumarak, hüzünlü bir gülümsemeyle ekledi:

"__ Fakat ben, sık sık müzik dinliyemem. Çünkü, sinirlerim üzerinde büyük etki yapar. Böylesine bir cehennemde yaşadıkları halde bu kadar güzel eserler yaratabilen insanları okşamak, sonra da birtakım saçma-sapan şeyler söylemek gelir içimden. Oysa ki bugün, hiçbir kimseyi okşamak mümkün değil. Hemen ısırıverirler elinizi. Evet, idealimiz, merhametsizliğe ve şiddete karşıdır. Fakat buna rağmen,

Maksim Gorki anlatıyor!

Bolşevik İhtilâlinin lideri Lenin -Vladimir İliç Ulyanov-, 22 Nisan 1870'de Simbirsk -şimdiki adıyla Ulyanovsk- te doğdu, çetin mücadele yıllarından sonra, 1918'de uğradığı bir suikastta aldığı yara sonucu, 21 Ocak 1924'te, ellidört yaşında öldü. Hakkında, "marksizme yeni hiç bir ilke eklememiş, marksizmin eskiden var olan ilkelerinden hiç birini de ortadan, kaldırmamıştır. O, sadece, marksizmi geliştirmiş, onu yeni şartlara, kapitalizmin emperyalist aşamasına uygulamıştır" denilen Lenin, hiç şüphe yok ki, dünyanın yetiştirdiği büyük insanlardan biridir. Hayatı ve eseri, dost-düşman çevrelerde, ciltlerle kitabın konusunu teşkil etmiştir.

AKİS, bundan önceki sayılarında, Bolşevik ihtilâlini ve Leninin nasıl, Rusyanın 1 numaralı adamı durumuna geldiğini, akıcı bir üslûpla anlatmış; daha sonra da, bu ihtilâli yapan ve bu ihtilâle konu teşkil eden rus halkım -özellikle rus köylüsünü-, onu en iyi tanıyan bir büyük yazarın, Maksim Gorkinin kaleminden okuyucularına sunmuştu. Şimdiyse, yine aynı yazarın kaleminden, Bolşevik İhtilâlinin lideri Leninin kişiliği, özettikleri, bilinmeyen yanları anlatılmaktadır.

İhtilâli iliklerine kadar yaşamış, çarlığa karşı savaşmış, rus halkını çok iyi tanıyan, Leninle arkadaşlık yapmış, bir süra onunla ayni safta bulunmuş, sonra, Kerenskinin "İhtilâl düşmanı"; Tserettelli, Lieber, Avksentlyev, Gotz ve Dan gibi orta sosyalistlerin "gerici" damgasını yedikleri 1917 Rusyasında sağ kanatta kalmış olan Maksim Gorki, Leninin ölümü üzerine yazdığı hatıralarında, Leninden büyük bir saygıyla sözetmekte, onu, kişilik sahibi bir yazarın büyüklüğüyle tanıtmaktadır. Lenini Maksim Gorkinin kaleminden okumak, şüphesiz, bir büyük İhtilâlin liderini en samimi, güvenilir kaynaklardan tanımak demektir.

Birkaç sayı sürecek olan bu yazı serisine AKİS, bu sayıda başlamış bulunuyor.

Bu, bir tablodur ve Lenini, 30 Ağustos 1918'de Moskovada, Mikelson Fabrikasındaki bir işçi mitinginde göstermektedir. Ancak, tablodaki dehşet manzaran gözlerden kaçmamaktadır. Zira resim, Leninin, bir kadın tarafından tabancayla vurulduğu ânı tasvir etmektedir. Arka plândaki siyah elbiseli, beyaz başörtülü kadın, Lenine kurşun sikan kadındır. Lenin, aldığı bu kurşun yarasının tesiriyle, olaydan altı yıl sonra, 21 Ocak 1924'de ölmüştür.

bazı zararlı kafalara vurmak gerekmektedir. Hem de acımadan vurmak... Ne berbat, ne çetin bir iş bu!"

Namuslu şeflerin, halk liderlerinin işi, gerçekten, insanüstü bir güç gerektirir. Şefin, bir ölçüde, zalim olmaması mümkün değildir.

Gerçekten de, Lenin zamanında öldürülenlerin sayısının, Wattyler, Thomas Münzer veya Garibaldi zamanlarında öldürülenlerden daha fazla olması muhtemeldir. Bunun nedenlerinden biri, hiç şüphe yok ki, Leninin şefliğini yaptığı ihtilâle karşı gelenlerin daha geniş ve daha güçlü bir şekilde örgütlendirilmiş olmasıdır." Bunun dışında, "uygarlık"ın gelişmesiyle, insan hayatının açık şekilde ucuzladığını da dikkatten uzak tutmamak gerekir. Bunun güzel bir örneği, modern Avrupada, insanları öldürme metodlarının geliştirilmesine verilen önem ve bu tarz meşgalelerin gündengüne daha çok rağbet bulmasıdır.

İnsanlara elbette ki acımamız lâzım. Buna şüphe yok. Ancak, halk düşmanlarına, politika haydutlarına, bu tımarhanelik yaratıklara acımamak, bunları savunmamak lâzımdır.

Avrupada dört yıl süren kanlı mücadeleyle ortadan kaldırılan milyonlarca insana acımadıktan başka, bu utanç verici savaşı "tam zafer"e ulaştırıncaya kadar her vasıtaya başvurarak körükleyip sürdüren "ahlâkçıların, Rus İhtilâlinin kandökücülüğünden söz etmeleri, bunların ikiyüzlülüğü hakkında bir fikir verecek niteliktedir. Bütün uygar milletler bugün, bu yüzden yenilmiş ve tükenmişlerdir. Zaferi kazanan, yeryüzüne egemen olan barbarlık ve bu barbarlığın kördüğümleri, bugün, insanları boğmakta ısrarla devam etmektedir.

Dostcanlısı bir insan

Hârikulâde bir irade sahibi olan Lenin, bütün öteki özellikleriyle, tam bir rus aydınıydı. Kendi kendine eziyet etmeye kadar varan ölçülü yaradılışına, kendini tamamiyle unutup yok farzedebilme yeteneğine, onu Rahmetovun çivileriyle Andreyevin kahramanlarından birisinin "İnsanlar çok kötü şartlar altında yaşıyorlarsa ben de öyle yaşamalıyım" şeklindeki mantığına kadar götüren bütün nitelikleriyle o, tam bir aydın örneğiydi.

1919'daki o müthiş kıtlık ve açlık yılında Lenin, köylerdeki arkadaşlarının, asker veya vatandaşların kendisine gönderdikleri yiyecekleri yemekten utanırdı. Hiçbir konforu bulunmayan evine paketler geldiği zaman müthiş bozulur, mahcubiyet içinde, şekeri, yağı, unu, hasta ve gıdasızlıktan zayıf düşmüş arkadaşlara dağıtmakta büyük bir acele gösterirdi.

Birgün beni evine yemeğe davet ederken:

"— Sana dumanlanmış balık ikram edeceğim. Astrahandan gönderdiler" dedi,

Sonra, Sokratınkine benzeyen al-

nını kırıştırıp, herşeyi gören gözlerini kırpıştırarak ekledi:

"— Bir ağaya gönderir gibi, bana durmadan hediye gönderiyorlar. Bu alışkanlığı nasıl önlemeli, bilemiyorum. Reddetmek onları kurabilir. Oysa ki etrafımda herkes aç. Bu, gülünç bir şey..."

Müşkülpesent değildi. Ne şarap, ne de tütün içerdi. Sabahtan akşama kadar, ağır ve katışık işlerine gömülmüş halde, uğraşırdı. Kendine ayıracak vakti yoktu. Buna karşılık, arkadaşlarının sağlıklarıyla yakından ilgilenir, hiçbir hallerini gözden kaçırmazdı. Onlara, ancak kadınların gösterebileceği bir şefkat gösterirdi. Boş zamanlarını tamamen başkalarına verir, dinlenmeyi hiç düşünmezdi.

Birgün evinde, masasının başında çok acele birşeyler yazıyordu. Kalemi hiç kaldırmadan,

"— Merhaba! Nasılsın?" dedi. "Şimdi bitiririm. Köydeki arkadaşlardan birinin cam sıkılıyor. Her halde yorgun... Onu azıcık neşelendirmem lâzım. Malûm, insan için neşe, ihmal edilecek şey değil..."

Baktım, masasının üzerinde "Harp ve Sulh'un bir cildi duruyordu. Dikkat ettiğimi görünce,

"— Evet, Tolstoy.." dedi. "Av sahnesini yeni baştan okumak isteğini duydum. Sonra birden, bu arkadaşa birşeyler yazmak lüzumunu hatırladım. Hiç okuyacak vaktim yok. Senin, Tolstoy hakkındaki küçük kitabım da ancak bu gece okuyabildim."

Kısık gözlerle gülümsedi ve büyük bir haz içinde koltuğuna gömülürken sesini alçalttı ve hızlı hızlı,

"— Ne sağlam, ne babacan adam, değil mi?" diye konuştu. "Sanatçı dediğin böyle olmalı, dostum! Onda beni en fazla şaşırtan şey nedir, biliyor musun? Sesiyle, düşüncesiyle tam bir mujik oluşu... O, gerçekten de mükemmel bir mujiktir. Bu konttan - Tolstoy, bir konttu - önce edebiyatta gerçek bir mujiğe rastlanmamıştır. Hayır, böyle birşey yoktur!"

Sonra, o küçük, asyalı gözlerini üzerime dikerek sordu:

"— Avrupada onu kiminle kıyaslamak mümkündür?"

Ve cevabını kendisi verdi:

"— Hiç kimseyle!.."

Ellerini uğuşturdu ve güneşlenen bir kedi gibi mutlu bir şekilde gözlerini kırptı.

Onda, Rusyaya ve rus sanatına karşı büyük, sonsuz bir gurur vardı. Buna çok zaman dikkat etmişimdir. Bu, biraz yersiz, biraz da safca bir gururdu. Fakat sonraları ben, bu safça gururda, onun, memleketine karşı duyduğu çok derin, coşkun bir sevginin yankısını bulmayı öğrendim.

Birgün Kapride, balıkçıların, köpek balıkları tarafından parçalanmış ve arapsaçına dönmüş ağlarını dikkatli ve tembel hareketlerle çözmeye çalıştıklarını seyrederken, bana dönmüş,

"— Bizde daha hızlı çalışırlar, değil mi?" demişti.

Yüzümde tereddüt ifadesi görünce de, cevap vermemi beklemeden eklemişti:

"— Yoksa, bu çizmenin üstünde -İtalyayı kastediyor- yaşıya yaşıya Rusyayı unutacak mısın?"

V.L. Stroev-Desnitski, birgün bana, Leninle ilgili bir olayı anlatmıştı: Leninle beraber İsveçten gelirken, vagonda oturmuş, almanca basılmış bir kitapta, Dürer'e ait bir

Leninin 1892lerde çekilmiş bir resmi. Azim ve zekâ okunan, asyalı bir yüz. O tarihte Lenin, yirmiiki yaşında bulunuyordu ve Rusya, Çar İkinci Nikolanın korkunç zulmü altında, gündengüne büyüyen grevler, mitingler ve suikastlarla 1905'e ve 1917'ye doğru gidiyordu.

Vladimir İliç Lenin, 25 Mayıs 1919'da Moskovada halka hitabediyor. İhtilâl başarılmış, Lenin dizginleri eline almıştır. Artık o, rus halkının kaderine hükmeden tek adamdır. Koca Rusya, onun ağzından çıkan bir kelimeyle yön değiştirmektedir.

resme bakıyorlarmış. Ayni vagonda yolculuk yapmakta olan ve kendi büyük sanatçılarından habersiz bu lunan almanlar, bu kitabın ne oldu - ğunu sorunca, Lenin, zevkten âdeta dörtköşe olmuş halde, büyük bir gururla Desnitskiye,

"— Ne tuhaf, değil mi! Bunlar, kendi sanatçılarını tanımıyorlar, fakat biz tanıyoruz!" demişti.

"Sinyor Drin - drin"

Ben, kendi çağdaşlarından bu derece üstün bir yere sahip olup da, ikbal, mevki ve tutkunun cazibesinden böylesine uzak durabilen ve sade vatandaşlarla - özellikle işçi ve köylülerle - bu kadar candan ilgilenen bir başka insan daha tasavvur edemiyorum.

Onda, emekçilerin sevgisini ve gönlünü kendisine çeken bir nevi mıknatıs vardı. İtalyanca bilmezdi. Fakat Şalyapini ve daha başka, dikkate değer birçok rusu görmüş, tanımış olan Kaprili balıkçılar, anlatamıyacağım bir sezişle, Lenine derhal, bambaşka, özel bir ilgiyle bağlanmışlardı. Onda, insanın budalalıklarını, beceriksizliklerini, aklın cambazlıklarla dolu hilelerini mükemmel şekilde anlıyan ve saf insanların çocuksu basitliklerinden zevklenmesini bilen bir büyük adamın büyüleyici, açık gülüşü vardı.

İhtiyar balıkçı Giovanni Spadaro, ondan sözederken,

" —Namuslu bir adam ancak böyle gülebilir" derdi.

Birgün, masmavi ve şeffaf bir denizde, sallana sallana, oltayla balık avlamasını öğreniyordu. Balıkçılardan biri, kendisine, parmağında titreme duyar duymaz, oltayı derhal çekmesi gerektiğini, balıkçı diliyle anlatıyordu:

"— Cosi: drin drin. Capisce?".

Yani, "Böyle: drin drin. Anlıyor musun?" diyordu.

Derken, bir balık yakalayıverdi. Bir çocuk taşkınlığı ve bir oyuncu heyecanı içinde,

"— Tamam, tamam! Drin drin" diye bağırıyordu.

Balıkçılar da çocuklar gibiydiler, katıla katıla gülüyorlardı. Lenine hemen bir ad taktılar: "Sinyor Drin-drin".

Lenin Kapriden ayrıldıktan sonra balıkçılar bana her zaman onu sorarlardı:

"— Sinyor Drin-drinden ne haber? Çar onu yakalatmıyor mu?"

1907'de, Lenini ilk defa gören Londralı işçiler, onun "Rus Sosyal Demokrat işçi Partisi"nin kongre-

Yukardaki resimde Lenin, Mart 1919'da toplanan Komünist Enternasyonalin I. Kongresinde görülmektedir. Büyük bir lider, büyük bir idareci, büyük bir halk adamı olduğunda hemen herkesin İttifak ettiği Lenin, ayni zamanda azmin, iradenin, dehanın da sembolü olarak gösterilmektedir. Düşmanları dahi ona, "ölümünde bile büyük" demekten çekinmemişlerdir.

sindeki tutumundan sözediyorlardı. Biri onu şu şekilde tanımlıyordu:

"— Bilmiyorum; belki işçilerin, Avrupada, Lenin kadar zeki, başka adamları vardır. Fakat ben, bunun gibi, ilk bakışta sevebileceğim bir başka adamın mevcut olabileceğin. hiç mi hiç sanmıyorum."

Başka bir işçi ise gülümseyerek ekledi:

"— Bu adam, bizden birisi. Ne istediğini bilen, karar sahibi bir adam..."

Ötekiler hemen yapıştırdılar:

"— Plekhanov da bizimkilerdendir!.."

İşte o zaman şu cevabı duydum:

"— Plekhanov bizim efendimiz, patronumuzdur. Oysa ki Lenin bizim arkadaşımızdır!"

Onu nasıl tanıyorlardı..

1917 sonbaharında, Sormovlu bir işçi olan Dimitri Pavlova, Leninin en göze çarpan özelliğinin ne olduğunu sordum.

"— Bence, sadeliğidir" dedi.

Hemen ekledi:

"— O, gerçek kadar sadedir."

Pavlov, bu sözleri, sanki üzerinde uzun zamandır düşünüp olgunlaşlırmış gibi bir edayla söylemişti;

Bir kimsenin, yanında çalışanlarca sert ve insafszca tenkit edildiği, bilinen birşeydir. Fakat, Leninin tecrübeli bir insan olan şoförü Guil, onun hakkında şöyle konuşuyordu:

"— Lenin, hiç kimseye benzemeyen bir insandır. Onun gibi bir ikinci insan daha tasavvur edemezsiniz. Meselâ, bakın: Birgün onu, Miyasnitskaya sokağından geçiriyordum. Sokak çok kalabalıktı, zor ilerliyorduk. Arabaya bir zarar gel" mesinden korkuyor, korna üstüne korna çalıyor ve gittikçe sinirleniyordum. Lenin kapıyı açtı ve çiğnenmek pahasına sokağa indi, yandaki kaldırımdan bana kadar yürüyerek,

'— Rica ederim Guil, sinirlenme! Herkes gibi sakin ol.. dedi.

Ben, eski bir şoförüm. Başka hiçbir idarecinin böyle davranmıyacağını çok iyi bilirim."

Gene, Sormovlu bir işçi olan yumuşak tabiatlı bir eski tanıdığım, Çekada - İhtilâl Mahkemesi - çalışmanın güçlüğünden yalanıyordu. Ona şu cevabı vermiştim:

"— Bana öyle geliyor ki, bu iş sana göre değil!"

- O, üzgünce boynunu bükmüş,

"— Evet, değil!" demişti.

Bir soluk düşündükten sonra da şöyle eklemişti:

"— Fakat ne zaman, İliç -Leninin göbek adı îliçtir- in de bu konularda ne büyük sabır göstermek zorunda kaldığını düşünsem, kendi ken dimden ve gösterdiğim zaaftan utanırım."

Aynı şekilde birçok işçi tanıdım ve hâlâ da tanımaktayım. Bunların hepsi de, üzerlerine aldıkları işin üstesinden gelmek için, yaratılışlarındaki toplumsal idea lizmi zorlamak ve dişlerini sıkarak sabretmek zorunluğunu duymuşlardır.

Leninde ise, gerçekten de, duygularını dizginleme gücü sonsuzdu. Lenin, ruhundaki fırtınaları herkesten iyi gizler, onları susturmasını herkesten iyi bilirdi. Birgün, çocukları okşarken, bana şöyle demişti:

"— Bunların hayatı bizimkinden, daha iyi olacak. Bizim çektiklerimizin çoğunu bunlar görmiyecekler. Hayatları daha az gaddarca geçecek."

Sonra uzaklara, üzerinde bir köy bulunan tepelere bakarak, düşünceli bir şekilde devam etmişti:

"— Buna rağmen, onlara gıpta ettiğimi sanma! Bizim kuşak, tarihî önemi bakımından, hayret verici bir görevi yerine getirmiş bulunmaktadır. Olayların bizi zorladığı gaddarlık, birgün çok daha iyi anlaşılacak ve affedilecektir. Evet, herşey anlaşılacaktır, her şey!"

Çocukları itina ile, şefkatli ve yumuşak hareketlerle okşuyordu.

"Demir iradeli adam"

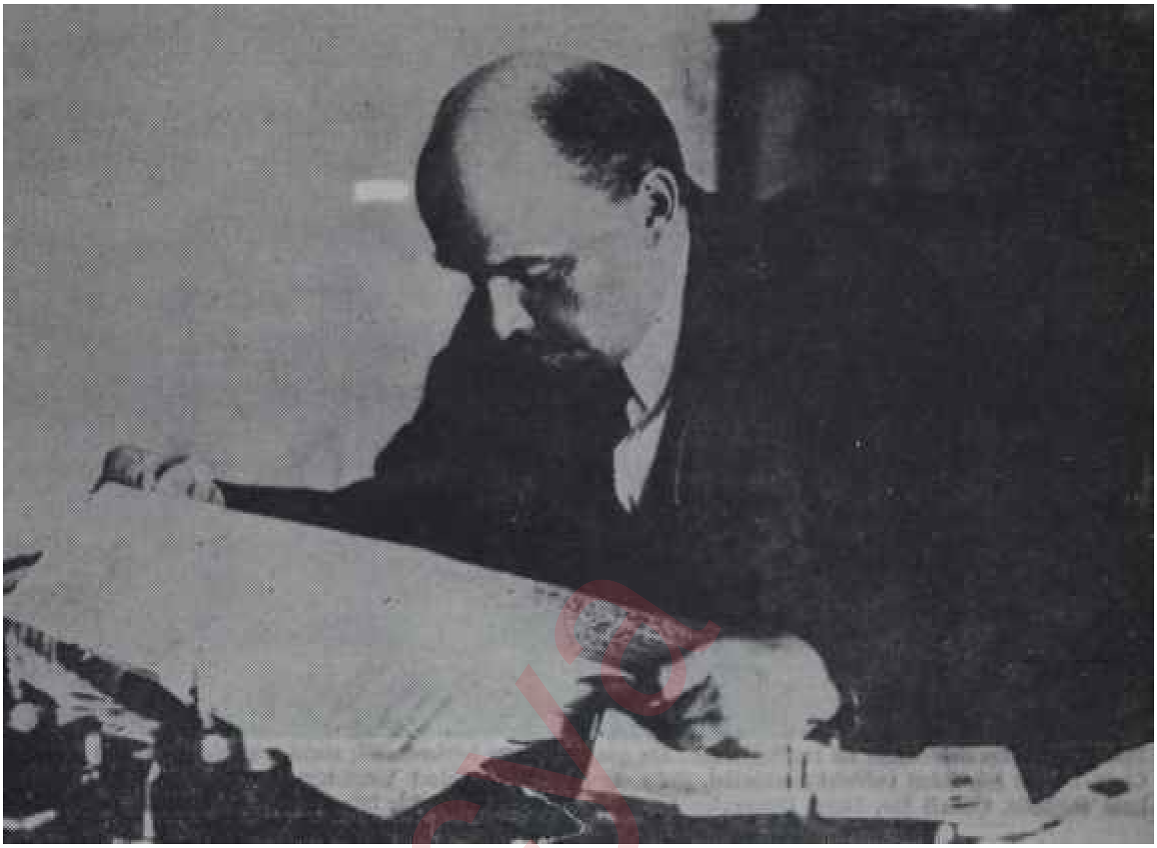
Hayat öylesine şeytanî bir ustalıkla düzenlenmiştir ki, eğer insan nefret etmesini bilmezse, samimi olarak sevmesine de imkân yoktur. İşte, insanoğlunun tabiatına tamamiyle aykırı olan bu, ruhun iki zıt yönlü olması zorunluğu, bir yerde hayatı da mahvediyor.

Acı çekmenin, ruhun selâmetinin tek yolu olarak aşılandığı bir memlekette, Rusyada, Lenin kadar, acıya, dertlere ve felâketlere karşı kin, nefret ve düşmanlık duyan bir başka kimseye gerçekten rastlamış de ğilim.

Bence, hayatın bu dram ve trajedilerine karşı duyduğu kin ve nefret, Vladimir Lenini, Rusyanın bu demir iradeli 'adamını çok yüksel-

Leninin hayatı ve mücadelesi, yazarların olduğu kadar ressamların da başlıca konusunu teşkil etmiştir, ihtilâl başarıldıktan sonra yapılan sayısız tabloda o, çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Yukardaki de bir tablodur ve Lenini telgrafhanede göstermektedir.

Lenin, 1918 Ekiminde çalışma odasında. Elindeki gazete, Pravdadır. Biyografi ve hatıra yazarları, Lenini, "az uyuyan, durmadan çalışan, korkunç enerji sahibi, başkaları İçin zevkinden ve eğlencesinden, hattâ dinlenme saatlerinden feragat eden adam" olarak tanıtmaktadırlar. Gerçekten de alçakgönüllülüğü, halk sevgisi, fedakârlığı, onu halkın gözünde kahraman yapmıştır.

tir. O, acının zaferi ve ilahileştirilmesi için en güzel dinî şarkıların yazıldığı ve gençliğin, gerçekte çok monoton olan tasvirler, alelade. günlük dramlarla doldurulmuş kitaplarda yaşamasını öğrendiği bir memlekette, bir "Demirden yumruk" olmuştur. Rus edebiyatı, Av rupanın en karamsar edebiyatıdır. Bizde bütün kitaplar, hep aynı temayı işler: Nasıl acı çekmeliyiz? Nasıl acı çekiyoruz? Gençliğimizde ve olgunluk yaşımızda, muhakeme yetersizliğinden, diktatör idareden, kadınlardan, başkalarına karşı duyduğumuz sevgiden, dünyadaki kötü düzenden çektiklerimizi dile getiririz. İhtiyarlık çağında ise, hayatımızda yaptığımız hatalardan, dişsizlikten, kötü bir sindirimden ve ölümden söz ederiz.

Politika yüzünden bir ayını hapiste veya bir yılını sürgünde geçiren her rus, Rusyaya, çektiği acıları dile getiren bir hatıra kitabı bırakmayı kutsal bir görev sayar. Bugüne , kadar hiç kimse, hayatının zevkli yanlarını kaleme alma ihtiyacını duymamıştır. Oysa ki böyle bir eser, insanların hayatı kitaplardan' öğrendikleri bir memlekette yalnızca büyük bir sükse yapmakla kalmayıp, pek çok "taklitçi" de yaratabilirdi. Üstelik her rusun, kendisine bir hayat uydurma merakında olup, bunu uygulamada başarısızlık gösterdiği gözönünde tutulacak olursa, mutluluk üzerine yazılmış bir kitabın, hiç olmazsa ona, kendisi için böyle bir hayatı düşünme fırsatını vereceği pek muhtemeldi.

Belki de Lenin hayat dramını oldukça basit bir şekilde ele alıyor ve onun ortadan kaldırılmasının, tıpkı rus hayatının dış düzensizliğinin ve pisliğinin ortadan kaldırılması gibi çok kolay birşey olduğunu düşünüyordu;

Fakat ne olursa olsun, benim nazarımda, ondaki istisnai büyüklük, insan acısına karşı duyduğu önlenmez ve değişmez düşmanlık hissinden ileri gelmektedir. Lenine göre felâketler, insanın çaresiz kabulleneceği, mukadder birşey değil, insanların kendilerinden uzaklaştırabileceklerime uzaklaştırmaları gereken, çirkin birşeydir.

Onun karakterinin bu esas noktasını ben, '"savaşçı iyimserlik" olarak nitelendireceğim. Bu nitelikte, rus özelliğini bulmak mümkün değildir. Beni bu adama karşı en fazla çeken de, işte bu olmuştur. Bırakın, bu Adam kelimesini büyük harfle yazayım.

İşte, Kremimin avlusunda iki rus köylüsü... Bu resme bakan herkesin ilk teşhisi, şüphesiz ki, bu olacaktır. Oysa, bu iki köylüden soldaki kasketlisi, Bolşevik İhtilâlinin lideri Vladimir İliç Ulyanov Leninden başkası değildir. Öbürü ise, Bonç Broyoviçtir. Acaba Rusya, böyle bir lidere sahip olmasaydı, ihtilâlin akıbeti ne olurdu? Leninin kişiliği, çoklarına bu soruyu sordurtmuştur.

Dünyayı nasıl görüyordu..

1 907'de Londrada, bana şu unutulmaz sözleri söylemişti:

" —Belki de biz bolşevikleri, büyük halk kitleleri bile yeteri kadar anlıyamıyacaktır. Çok muhtemelen bizler, daha işe başlarken, eserimizin temelini atarken öldürüleceğiz. Fakat bunun hiçbir önemi yoktur. Burjuva dünya bugün, kokmuş bir bataklık halinde, herşeyi ve herkesi zehirleme tehdidi içindedir. Ve işte, önemli olan da budur!"

Birkaç yıl sonra Pariste, sanıyorum Balkan Savaşının başladığı sıralarda, bu sözleri bana bir kere daha hatırlatmıştı:

"— Görüyorsun ya, ben haklı imişim! Çözülme başladı bile. Olaylara bakmasını bilenler, ölünün yaydığı zehirin tehdidi altında bulunulduğunu açıkça göreceklerdir."

Kendisine özgü bir tavırla, ellerini yeleğinin koltukaltlarına geçirdi ve eşya ile dolu odada yavaş yavaş yürüyerek şöyle devam etti:

"— Bu, bir karışıklığın başlangıcıdır. Bir Avrupa, harbine daha tanık olacağız. İnsanlar, birbirlerini vahşice boğazlıyacaklar. Bundan kaçınılamaz. Proletarya ne mi olacak? Öyle sanıyorum ki proletarya, bu kanlı karışıklığa karşı gelecek gücü kendinde bulamıyacaktır. Tabii, herkesten çok sıkıntı çekecek olan da odur. Şimdilik, onun kaderi budur, ne yapalım... Fakat caniler, gittikçe çamura batacak ve kendi akıttıkları kanlar içinde boğulacaklardır. Düşman zayıflıyacaktır. Bunun da önlenmesine imkân yoktur."

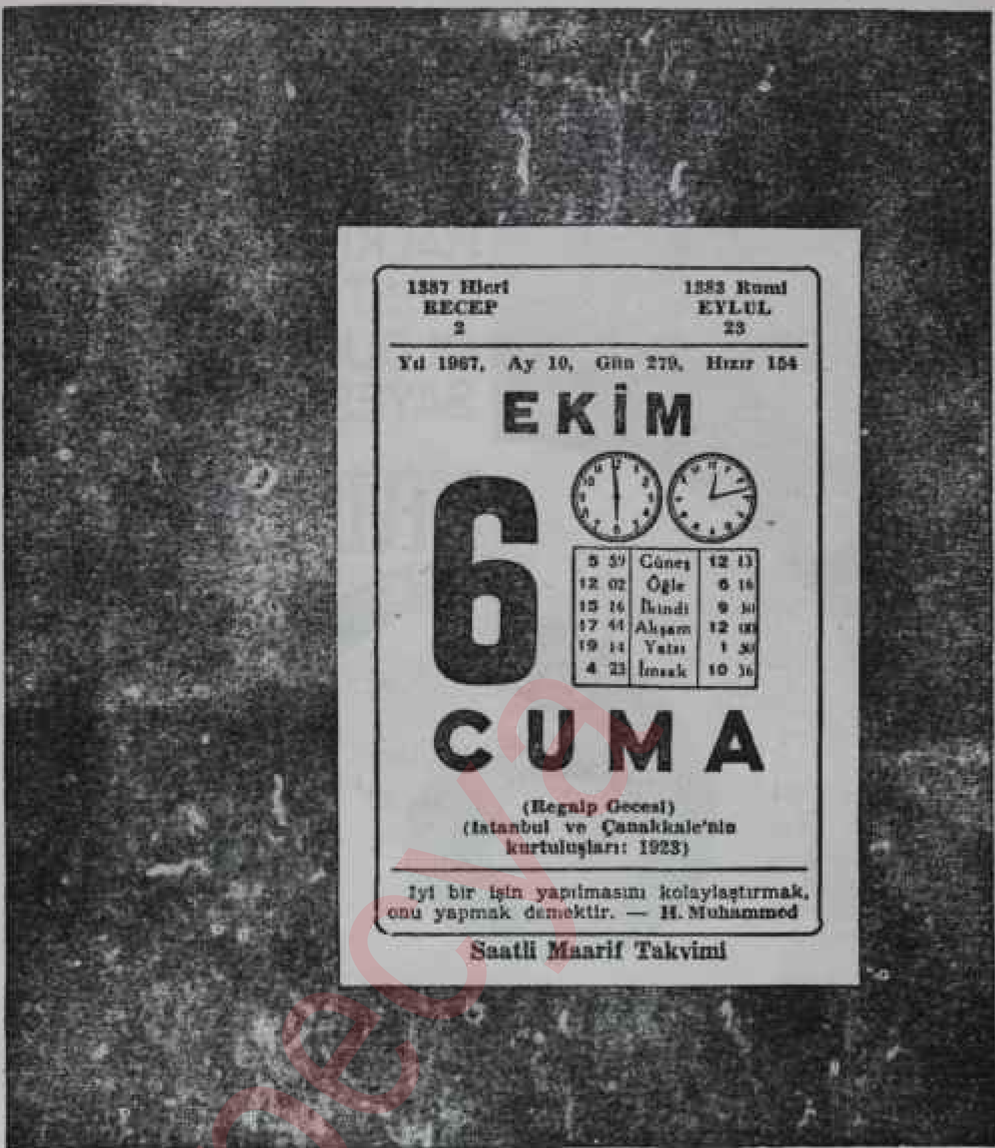
Dişlerini göstererek güldü ve pencereden uzaklara baktı:

"— Hayır dostum, iyi düşün! Toklar, açları, ne maksatla birbirlerini öldürmeğe kışkırtıyorlar? Bu kabul edilebilir mi? Siz bana, bundan daha çılgınca, daha budalaca bir cinayet gösterebilir misiniz? Bu safha, işçilere çok pahalıya malolacaktır, fakat önünde sonunda onlar kazanacaklardır. Bu, tarihin iradesidir!"

O, sık sık, tarihten söz ederdi. Fakat bu sözlerde kendi iradesine, kendi kuvvetine güvenmekten gelen bir övünmeye, bir kendine tapışa rastlamış değilim.

Gelecek Yazı

Lenin ve aydınlar

Son para yatırma tarihi

Türkiye İş Bankasının **15 MİLYON** liralık 1967 ikramiye plânının ikinci çekilişine katılabilmek için son para yatırma tarihi 6 EKİM cuma günüdür. İş Bankasında en az 200 liralık bir hesap açtırmakta acele ediniz. Kazanma şansınızı artırmak için bütün tasarruflarınızı İş Bankasına yatırınız.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

(Yeni Ajans: 6412) — 364 [redacted]

(Basın A: 20042) — 365